

## Aktuální otázky lidských práv



Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dvouměsíční letní vydání Bulletinu Centra pro lidská práva a demokratizaci zahajujeme exkluzivním rozhovorem s českou předsedkyní Zvláštního tribunálu pro Libanon Ivanou Hrdličkovou. Jakými zločiny se tento tzv. hybridní tribunál se sídlem v Haagu zabývá?

Česká členka Benátské komise Veronika Bílková poté přibližuje červnové zasedání komise, které se zaměřilo především na maďarský balíček legislativních změn nazývaný Stop Soros.

Nikola Klímová přibližuje závěry jednání ženevské Rady OSN pro lidská práva, a to v souvislosti s vývojem v Turecku, Tanzanii, Polsku a Salvadoru.

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost přináší Petr Pospíšil zprávu o tom, že odvolací senát Mezinárodního trestního soudu rozhodl o zproštění viny bývalého konžského viceprezidenta Jean-Pierra Bemby.

Tereza Bártová z evropské sekce pojednává o rozhodnutí Soudního dvora EU o tom, že britský penzijní systém diskriminuje transsexuální osoby.

Martin Pracný ze sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva se zaměřuje na legislativní boj proti modernímu otroctví v Austrálii.

V rámci české sekce se poté Lukáš Novák věnuje boji doc. Ošťádala a doc. Fajta o profesorský titul poté, co je prezident Miloš Zeman odmítl jmenovat profesory.

Příjemné čtení Vám přeje

za Centrum pro lidská práva a demokratizaci



Jan Lhotský

## Obsah

<b>Téma</b>	<b>  3</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rozhovor s předsedkyní Zvláštního tribunálu pro Libanon Ivanou Hrdličkovou: Mezinárodní trestní řízení očima hybridního tribunálu</li> <li>• Zastavme Sorose, aneb červenové zasedání Benátské komise</li> <li>• Závěry jednání Rady OSN pro lidská práva</li> </ul>	<p>3</p> <p>10</p> <p>14</p>
<b>1) Mezinárodní trestní spravedlnost</b>	<b>  18</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Případ Bemba: Odvolací senát Mezinárodního trestního soudu rozhodl o zproštění viny</li> <li>• Vojislav Šešelj bol odsúdený na 10 rokov nepodmienečne, trest však nevykoná</li> </ul>	<p>18</p> <p>21</p>
<b>2) Evropský systém ochrany lidských práv</b>	<b>  22</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Soudní dvůr EU: Britský penzijní systém diskriminuje transsexuální osoby</li> <li>• Soudní dvůr EU: Výkon zatýkacího rozkazu se musí odložit, pokud hrozí nebezpečí odepření spravedlnosti</li> </ul>	<p>22</p> <p>24</p>
<b>3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva</b>	<b>  27</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Austrálie představila zákon proti modernímu otroctví</li> <li>• Trestní oznámení pro pomluvu jako prostředek boje thajských společností proti ochráncům lidských práv</li> </ul>	<p>27</p> <p>29</p>
<b>4) Česká republika a lidská práva</b>	<b>  32</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Boj doc. Ošťádala a doc. Fajta o profesorský titul</li> <li>• Důsledky neoznámení podjatosti soudce: kárné řízení se soudkyní Mašínovou</li> <li>• Odškodnění rodičů za nezapsané jméno dítěte do matriky</li> </ul>	<p>32</p> <p>36</p> <p>39</p>
Monitoring lidskoprávních publikací	42
Redakce Bulletinu	43

Titulní fotografie: Soudci Zvláštního tribunálu pro Libanon (zadní řada), zdroj: STL.

## SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA



Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete několik zajímavých stránek, které by vám mohly usnadnit práci. Je zde například seznam letních škol, které můžete letos navštívit, včetně deadlinů, školného a odkazů.

Na webu je i Manuál výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje včetně výzkumných mezinárodněprávních a lidskoprávních manuálů amerických univerzit nebo lidskoprávních blogů.

Více na [www.centrumlidskaprava.cz](http://www.centrumlidskaprava.cz)

## Téma

Rozhovor s předsedkyní Zvláštního tribunálu pro Libanon Ivanou Hrdličkovou:

## Mezinárodní trestní řízení očima hybridního tribunálu



Jan Lhotský

Když se řekne mezinárodní trestní tribunál v Haagu, většinu lidí napadne Mezinárodní trestní soud. Nicméně v Haagu fungují tři další obdobné soudy, z nichž jedním je Zvláštní tribunál pro Libanon. Skutečnost, že zčásti aplikuje vnitrostátní právo, jej činí vcelku osobitým mezinárodním soudem. Proč byl založen? Jakým způsobem se liší od ostatních tribunálů?

Předsedkyně Zvláštního tribunálu pro Libanon Ivana Hrdličková byla soudkyní v ČR jak v občanských, tak v trestních věcech, a současně se zaměřovala na islámské právo a lidská práva. Pracovala také jako expert Rady Evropy v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu u instituce nazývané Moneyval. V roce 2012 byla jmenována soudkyní Zvláštního tribunálu pro Libanon a v roce 2015 se stala jeho předsedkyní. V únoru 2018 byla znovuzvolena předsedkyní na období dalších osmnácti měsíců.

Zvláštní tribunál pro Libanon je nadán jurisdikcí vůči osobám odpovědným za konkrétní teroristický útok, ke kterému došlo v roce 2005 v Libanonu. Nadto má také jurisdikci vůči osobám odpovědným za útoky, které s daným případem souvisely. V hlavním případě nazvaném *Ayyash a spol.* jsou obviněny čtyři osoby. Jelikož se je dosud nepodařilo zatknout, řízení probíhá v jejich nepřítomnosti. Tribunál rovněž řeší tři související případy a již ukončil dva případy obstrukce spravedlnosti.

### Tribunál k souzení teroristického útoku

**Paní předsedkyně, děkujeme Vám, že jste přijala naše pozvání k rozhovoru. Můžete prosím pro začátek krátce vysvětlit okolnosti potřeby vytvořit Zvláštní Tribunál pro Libanon zde v Haagu?**

Nejprve bych Vám ráda poděkovala za zájem o Zvláštní tribunál pro Libanon (*Special Tribunal*



Předsedkyně STL Ivana Hrdličková [1]

*for Lebanon*, dále jako STL). Myslím, že STL je speciální v mnoha ohledech. Dne 14. února 2005 došlo v Bejrútu k bombovému útoku, který zabil bývalého premiéra Rafika Haririho a 21 dalších lidí. Také zranil mnoho ostatních. Rada bezpečnosti OSN vyslala bezprostředně po útoku v březnu 2005 vyšetřovací misi do Bejrútu a později zřídila Mezinárodní nezávislou vyšetřovací komisi OSN (*UN International Independent Investigation Commission*, dále jako UNIIC), aby pomáhala Libanonu při jeho vyšetřování.

V říjnu 2005 předložila UNIIC zprávu Radě bezpečnosti OSN a došla k závěru, že útok byl proveden dobře organizovanou skupinou se značnými zdroji a schopnostmi. V té době byla situace v Libanonu stále neklidná a útoky pokračovaly. Premiér Libanonu poté požádal Radu bezpečnosti OSN o zřízení trestního tribunálu mezinárodního charakteru, aby soudil osoby, které byly odpovědné jak za tento útok, tak za útoky s ním související.

Libanonská vláda a OSN zahájily diskuzi o tom, jak by měl být tribunál založen, načež dosáhly dohody. Bylo však potřeba, aby dohodu ratifikoval libanonský parlament, což nebylo politicky reálné. Vzhledem k tomu, že libanonský parlament nera-





Soudkyně Ivana Hrdličková ve své pracovně [2]

tifkoval dohodu o zřízení tribunálu, libanonská vláda tehdy požádala OSN o použití rozhodnutí podle kapitoly VII Charty OSN.

### **Je tedy správné říci, že soud byl zřízen rezolucí Rady bezpečnosti podle kapitoly VII Charty OSN?**

Ano, jedná se o rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 1757 z roku 2007. Rada bezpečnosti považovala teroristický útok ze dne 14. února 2005 a jeho důsledky za hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost. To je důvod, proč se Rada bezpečnosti rozhodla použít kapitolu VII Charty OSN k založení tribunálu.

### **Skutečný hybrid**

**STL je jeden ze soudů označovaných jako hybridní, má prvky vnitrostátních i mezinárodních soudů. Můžete blíže popsat národní a mezinárodní aspekty jeho fungování?**

Mezinárodní společenství říkávalo, že STL je tribunálem mnoha prvenství. Jsme prvním mezinárodním tribunálem zabývajícím se zločinem terorismu,

ke kterému došlo v době míru. Druhým prvenstvím je, že máme nezávislý úřad obhájce. Dále máme autonomního soudce v přípravném řízení a soud umožňuje rozsáhlou účast obětí na řízení. Aplikujeme částečně zákony Libanonu, procesní právo je však čistě mezinárodní. Kromě toho jsme jediným mezinárodním tribunálem, který umožňuje souzení obviněných v nepřítomnosti (*in absentia*).

Pokud bychom si měli vzít určité ponaučení z STL, pak si myslím, že zajímavé zkušenosti se týkají hybridizace. Na STL existují tři úrovně hybridizace. První je mezi národními a mezinárodními odborníky. Na tribunálu máme 11 soudců, z toho čtyři jsou libanonští. Dále je zde cca 450 zaměstnanců. Právníci a také technická podpora pocházejí z přibližně 75 různých zemí. Proto je úroveň internacionalizace a hybridizace poměrně vysoká.

Druhou úrovní je hybridizace mezi vnitrostátním právem Libanonu a mezinárodním právem. Používáme hmotné právo Libanonu, které pochází z libanonského trestního zákoníku a částečně z libanonského trestního řádu. Avšak procesní pravidla a důkazy, které upravují procesní právo před soudem, jsou mezinárodní. Ve skutečnosti jde o kombinaci kontinentálního práva (*civil law*) a ang-



Ivana Hrdličková [3]

loamerického práva (*common law*), což definuje třetí úroveň – a to je hybridizace mezi kontinentálním a angloamerickým právem.

**Na Mezinárodním trestním soudu (*International Criminal Court*, dále ICC) způsobuje vzájemná interakce mezi kontinentálním a angloamerickým právem, nebo přinejmenším v minulosti způsobovala, značná zpoždění v řízení, protože bylo nutné najít kompromis. Čelíte podobným potížím na STL?**

Kombinace principů kontinentálního práva a angloamerického práva je horkým tématem mezinárodního trestního práva. Myslím si, že STL, ICC a další soudy, které tyto principy kombinují, čelí velmi podobným výzvám. Interakce oněch systémů zpomaluje proces, ale zároveň je to do jisté míry nezbytné. Domnívám se, že za účelem harmonizace procesu by bylo dobré dohodnout se na obecných pravidlech a zásadách mezinárodního trestního řízení, a to kombinací kontinentálního a angloamerického práva.

Nicméně je to z různých důvodů složité. Zprvu, kontinentální a angloamerické právo jsou velmi odlišné právní systémy. Zadruhé, lidé interpretující zákony pocházejí z těchto rozličných právních kultur a je proto přirozené, že mají tendenci aplikovat je odlišně. Problémem je však neporozumění principům. Pokud vezmeme jako příklad roli soudce, ve skutečnosti mohou mít soudci sotva slučitelné názory na roli soudce v řízení, protože v systémech kontinentálního a angloamerického práva je role soudce odlišná.

**Jak funguje interakce mezi libanonskými a mezinárodními soudci? Existují nějaké potíže?**

Jak jsem již zmínila, podle Statutu jsou u tribunálu čtyři libanonské soudce a sedm mezinárodních soudců. Libanonské soudce jsou nesmírně důležití pro pochopení libanonského práva. Současně jsou mezinárodní soudci stejně důležití pro porozumění dalším právním principům. Když říkám sedm mezinárodních soudců, znamená to opravdu mezinárodních, protože všichni soudce pocházejí z různých zemí a také představují kombinaci systémů kontinentálního a angloamerického práva. Celá spolupráce je výzvou, ale současně je obohacující, protože kombinace všech zkušeností přináší potřebný výsledek.

**Jak funguje proces v nepřítomnosti obžalovaného?**

**Jedním ze speciálních rysů tribunálu je, že může stíhat údajné pachatele v jejich nepřítomnosti. Když se podíváme na hlavní případ *Ayyash a spol.*, jak vypadá proces bez přítomnosti obviněných?**

Proces v nepřítomnosti (*in absentia*) rozhodně není nejlepším řešením, nejlepší možností je vždy mít obviněné v soudní síni. Ve většině zemí kontinentálního práva, např. Libanonu, Francii, a také v České republice, jsou soudní řízení v nepřítomnosti možná. Hlavním cílem bylo zahájit soudní řízení, a to i přesto, že obvinění nejsou v současné době přítomni. Statut STL zároveň stanoví velmi přísné podmínky a vyžaduje soudní rozhodnutí o každém obviněném, týkající se toho, zdali jsou v jeho případě splněny podmínky pro proces v nepřítomnosti. Co se týče všech požadavků ohledně procesu v nepřítomnosti, STL rovněž respektuje judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Tudíž to není proces za zavřenými dveřmi, jak si někteří lidé o procesech v nepřítomnosti dříve mysleli.



Domnívám se, že mezinárodní právní společenství se rozhodlo umožnit STL proces v nepřítomnosti, protože cílem mezinárodní trestní spravedlnosti není pouze potrestat pachatele, ale také přinést spravedlnost obětem, vytvořit historické záznamy o tom, co se stalo, a přinést určitý druh usmíření do společnosti. Myslím si, že tyto cíle jsou také velmi důležité. STL přináší poselství, že pro takové zločiny, jako je terorismus, by neměla existovat beztrestnost. Domnívám se, že proto jsou procesy v nepřítomnosti oprávněné, i když se nejedná o nejlepší řešení.

### Jaká je ve skutečnosti role obhajoby?

Tribunál má čtyři orgány – Senáty, Úřad žalobce, Správu soudu a Úřad obhajoby. Úřad obhajoby určil obhájce každému obviněnému. Obhájci nemohou být s obviněnými v kontaktu, ale musí hájit jejich zájmy. Pro ně je to samozřejmě výzva, zvláště pro ty, kteří přicházejí ze systémů ve svých zemích, kde nemají procesy v nepřítomnosti. Když řízení sledujete, je možné vidět, že stráví spoustu času a úsilí, aby zajistili ochranu práv obviněného.

**V případě, že obvinění budou v budoucnu zatčeni, mohou požádat o nové řízení. Musel by se v takovém případě celý proces, včetně svědeckých výpovědí, opakovat?**

Jednou z podmínek pro spravedlivý proces v nepřítomnosti je skutečnost, že pokud se obviněný objeví v určité fázi procesu, může požádat o nové řízení. Ve skutečnosti to však automaticky neznamená, že by se vše mělo opakovat. Záleží na tom, v jaké fázi se objeví. Obviněný může uznat celý proces, který již proběhl, nebo pouze jeho část. Pokud k tomu dojde před odsouzením soudním senátem prvního stupně, pak se může rozhodnout, co je třeba opakovat. Pokud se tak stane po odsouzení tímto senátem, může se proti rozhodnutí odvolat. V případě, že k takové situaci dojde po rozhodnutí odvolacího senátu, je zde možnost nového procesu. Právo na nové řízení tedy existuje, ale neznamená to, že by automaticky vše začalo znovu.

### Jaký je hlavní zdroj důkazů žalobce?

Jsme prvním mezinárodním tribunálem, který se zaměřuje na technické důkazy. Tribunál se zabývá

Ivana Hrdličková a Jan Lhotský při rozhovoru [4]







### Budova Zvláštního tribunálu pro Libanon v Haagu [5]

velkým množstvím telekomunikačních dat shromážděných poskytovateli komunikačních služeb v Libanonu. Jinými slovy, hlavním zdrojem důkazů žalobce jsou záznamy telefonních hovorů.

Abych Vám dala příklad rozsahu důkazů, bylo prezentováno svědectví 300 svědků a 3000 věcí doličných bylo připuštěno jako důkazy. Soudní jednání měla 85 tisíc stran přepisu. Soudní senát prvního stupně učinil v tomto procesu doposud již přibližně 800 rozhodnutí.

**Znamená to, že větší část důkazů pochází ze záznamů telefonních hovorů a menší část spočívá ve výpovědích svědků, kteří o události svědčili?**

Ano, hlavní částí jsou technické důkazy.

**Hlavní případ, spojené případy a případy obstrukce spravedlnosti**

**Jaká je současná fáze hlavního případu *Ayyash a spol.*?**

Proces byl zahájen dne 16. ledna 2014 a část případu, kterou prezentuje žalobce, byla dokončena v únoru

2018. Poté se pouze jeden tým obhajoby rozhodl předvolat svědky a prezentovat svoji verzi případu. Řada připomínek ze strany obhajoby však byla prezentována již během dosavadní části procesu. Začátkem září budou předneseny závěrečné návrhy žalobce, obhajoby a prvních zástupců poškozených. Po následných poradách vynesou soudci rozsudek.

**Specialitou soudu je, že může také stíhat osoby zodpovědné za tzv. spojené útoky. Kolik takových útoků soud identifikoval?**

Soudce v přípravném řízení již potvrdil tři útoky jako spojené s hlavním útokem, a to ve svém rozhodnutí v roce 2011. Může jich být více, nicméně řízení je prozatím důvěrné.

**Soud také rozhodl o případech obstrukce spravedlnosti. Mohla byste blíže vysvětlit, o čem tyto případy byly?**

Tribunál má vlastní pravomoc shledat zodpovědným každého, kdo zasahuje do výkonu spravedlnosti nebo kdo bude bránit spravedlnosti. To se nazývá obstrukce spravedlnosti (*contempt*). Jednací a důkazní řád STL uvádí, že tribunál má odvozenou pravomoc shledat osobu, která vědomě a úmyslně

zasahuje do jeho výkonu spravedlnosti, vinnou z činu obstrukce spravedlnosti.

Je to trochu komplikovanější, jelikož Statut neuděluje tribunálu jurisdikci nad těmito trestnými činy, nicméně tribunál na začátku rozhodl prostřednictvím svého Jednacího a důkazního řádu, že má vlastní pravomoc chránit své řízení před těmi, kdo brání spravedlnosti.

Tribunál se zabýval dvěma případy, konkrétně případem proti *Al Jadeed* a *Karma Al Khayat*, a tento případ byl uzavřen rozhodnutím odvolacího senátu, jenž změnil původní rozhodnutí soudu o usvědčení za obstrukci spravedlnosti. Druhý případ byl proti *Al Akhbar* a *Ibrahim Mohamed Al Amin*, který skončil rozhodnutím o obstrukci spravedlnosti. Oba případy se týkaly mediálních společností a jejich novinářů, kteří zveřejňovali důvěrné informace o svědčích. Kromě toho je zajímavé, že se tribunál v těchto případech musel vypořádat s výkladem pojmu „osoba“ a rozhodnout, zdali má jurisdikci vůči obstrukci spravedlnosti nad právníky osobami. V obou případech tribunál rozhodl, že tuto jurisdikci má. Tato rozhodnutí jsou novum v mezinárodní trestní jurisprudenci.

### Příliš nákladný ve srovnání s výsledky?

**Soud čelí kritice, že je velmi nákladný, řízení je zdlouhavé a výsledek se zdá být nejistý a stále v nedohlednu. Souhlasíte s takovou kritikou?**

Řízení v oblasti mezinárodní trestní spravedlnosti jsou obecně velmi nákladná a souhlasím, že Zvláštní tribunál pro Libanon není výjimkou. Vést takový proces určitě trvá déle, než bychom si přáli. Existuje pro to však několik důvodů. Zaprvé, určitý zločin je řešen před mezinárodním soudem, neboť národní justice buď není schopná nebo ochotná se případem zabývat. Náš případ je velmi technický a složitý, a to je jedním z důvodů, proč potřebujeme poměrně dlouhou dobu. Zadruhé, případ řeší soudci a právníci z různých právních systémů, a to samozřejmě trvá mnohem déle, než když všichni pocházejí ze stejné země a téhož právního systému.

Kromě toho i jazyk je podstatnou výzvou, protože závisí na původním jazyku důkazů, poté na jazykových schopnostech soudců, právníků a dalších zaměstnanců. Ve skutečnosti celá ta hybridizace vytváří výzvy. Když jsem před třemi lety začala vykonávat



Soudkyně Ivana Hrdličková [6]

funkci předsedkyně, rozhodla jsem se klást důraz na tři oblasti: transparentnost, efektivita a odpovědnost tribunálu. Myslím si, že existují věci, které můžete změnit, a pak strukturální věci, které jsou obtížnější změnitelné, ale přinejmenším to všechno může potenciálně sloužit jako ponaučení pro ostatní tribunály.

### Jak je soud financován, z mezinárodních, nebo národních zdrojů?

Co se týče rozpočtu, 49 procent je placeno Libanem a 51 procent rozpočtu tvoří dobrovolné příspěvky mnoha různých zemí.

**Rád bych se Vás také zeptal na rozsudek z roku 2011, v němž odvolací senát prostřednictvím soudce Antonia Cassese uvedl, že terorismus lze označit za zločin podle mezinárodního obyčejového práva.[1] Tento názor a rozsudek se setkaly se značnou kritikou odborníků z akademické sféry. Jaké jsou Vaše názory na daný rozsudek? Změnil tribunál svůj postoj nebo stále přetrvává?**

V té době jsem nebyla soudkyní na STL, jsem jí však nyní, proto se nemohu veřejně vyjádřit k rozhodnutí odvolacího senátu. Tribunál tento postoj nezměnil, ale samozřejmě se dané téma může znovu objevit. Víím, že existuje kritika, ale existují také pozitivní komentáře. Toto téma je samozřejmě velmi zajímavé.

**Pokud jde o budoucnost, domníváte se, že by se měly vytvářet další hybridní tribunály? Je to dobrý způsob, jak se s těmito zločiny vypořádat?**

Myslím si, že Mezinárodní trestní soud je vynikajícím úspěchem pro mezinárodní trestní spravedlnost, protože bylo skutečně zapotřebí mít





Soudní síň Zvláštního tribunálu pro Libanon [7]

stálý mezinárodní trestní tribunál. Mohou však nastat situace, kdy se ICC jednoduše nebude moci zabývat konkrétní situací. V těchto specifických případech se proto domnívám, že zde pravděpodobně bude i nadále existovat role pro hybridní tribunály.

Vidíme názorné příklady, STL je pouze jedním z nich. Nedávno byl zřízen tzv. Kosovský tribunál (*Kosovo Specialist Chambers and Specialist Prosecutor's Office*). Skutečně doufám, že získané poznatky budou převzaty ze všech hybridních a ad hoc tribunálů. Pokud poté bude potřeba vytvořit nový tribunál, měl by být mnohem efektivnější již od počátku svého zřízení.

### **Myslíte si, že by bylo vhodné rozšířit pravomoc ICC o trestný čin terorismu, kdyby byl definován?**

Založení tribunálu nebo rozšíření jeho jurisdikce závisí na politické vůli. Domnívám se, že dohoda ohledně definice terorismu by byla první podmínkou. Nicméně v tomto okamžiku je velmi obtížné představit si dosažení všeobecné dohody o definici terorismu.

## **Z České republiky do Haagu**

**Rád bych se Vás také zeptal na trochu osobnější otázku. Mohla byste se s námi podělit o to, jak Vaše profesní kariéra vedla z České republiky do Haagu?**

Je to opravdu dávno, když jsem začala svou kariéru v soudnictví v roce 1990. Vždy jsem se zajímala o mezinárodní právo, trestní právo a mezinárodní justiční spolupráci. Když jsem pracovala jako soudkyně, měla jsem příležitost působit na evropské i mezinárodní úrovni v oblasti justiční spolupráce. Později jsem se zabývala tématy ve Výboru expertů Rady Evropy zvaném Moneyval, který se zabývá finančními otázkami praní špinavých peněz a terorismu. Řekla bych, že celý tento zájem o soudní práci a mezinárodní justiční spolupráci mě přivedl z České republiky do Haagu.

## **Jak se Vám líbí žít a pracovat zde v Haagu?**

Cítím se tady spokojená. A jsem opravdu vděčná za možnost aktivně se podílet na mezinárodním trestním právu. Skutečně věřím, že pracovat pro dosažení odpovědnosti za zločiny je jedním ze způsobů, jak přispět k míru. Proto jsem přesvědčená, že musíme pokračovat v práci na zlepšování mezinárodní trestní spravedlnosti.

### **Poznámky**

[1] Interlocutory Decision on the Applicable Law, available at: <https://www.stl-tsl.org/en/the-cases/stl-11-01/main/filings/orders-and-decisions/appeals-chamber/534-f0936>.

### **Fotografie**

[1] Předsedkyně STL Ivana Hrdličková, zdroj: STL

[2] Soudkyně Ivana Hrdličková ve své pracovně, autor: Jan Lhotský

[3] Ivana Hrdličková, autor: Jan Lhotský

[4] Ivana Hrdličková a Jan Lhotský při rozhovoru, zdroj: Jan Lhotský

[5] Budova Zvláštního tribunálu pro Libanon v Haagu, zdroj: STL

[6] Soudkyně Ivana Hrdličková, zdroj: STL

[7] Soudní síň Zvláštního tribunálu pro Libanon, autor: Jan Lhotský

## Zastavme Sorose, aneb červnové zasedání Benátské komise



*Veronika Bílková,  
zástupkyně ČR v Benátské komisi*

Ve dnech 22. a 23. června 2018 proběhlo v Benátkách další, v pořadí již 115. zasedání Evropské komise pro demokracii prostřednictvím práva Rady Evropy, známé jako Benátská komise. Na zasedání bylo přijato celkem šest stanovisek, a to k legislativě schválené či předložené v Černé Hoře, Gruzii, Kosovu, Maďarsku, na Maltě a v Srbsku. Bezkonkurenčně největší pozornost získalo maďarské stanovisko, vypracované ve spolupráci s OBSE, týkající se balíčku legislativních změn Stop Soros ze dne 20. června 2018 (*Opinion 919/2018*), na němž se podílela rovněž česká členka Benátské komise. Právě na toto stanovisko se v článku zaměříme podrobněji.

### O čem je Stop Soros?

Stop Soros je označení zákona, který mění celkem devět existujících zákonů. Benátská komise dostala od Výboru pro právní záležitosti a lidská práva Parlamentního shromáždění Rady Evropy, který si stanovisko vyžádal, mandát zhodnotit zákon do té míry, v jaké má dopady na činnost nevládních organizací v Evropě. Stanovisko se tak nezabývá zákonem Stop Soros v plném rozsahu. Nevyjadřuje se např. k novele azylového zákona, která modifikuje mezinárodně uznanou definici uprchlíka, a jen okrajově komentuje novelu zákona o policii, jež rozšiřuje pravomoci policie v pohraničních oblastech.

Největší pozornost věnuje stanovisko změně trestního zákona, do nějž byl zaveden nový trestný čin nazvaný napomáhání nelegální migraci (článek 353/A). Toho se dopustí každý, kdo „*se zapojí do organizačních aktivit, s cílem: a) usnadnit osobám, které nejsou pronásledovány ve své domovské zemi, v zemi obvyklého pobytu, nebo v zemi, přes kterou dorazily do Maďarska, z důvodů rasy, národnosti, členství v určité sociální skupině, náboženského či politického vyznání, nebo nemají opodstatněné obavy z přímého pronásledování, zahájení azylové procedury v Maďarsku, či b) usnadnit osobám, jež do Maďarska nelegálně přišly, nebo zde nelegálně pobývají, získání povolení k pobytu*“ (odst. 1). Za spáchání tohoto trestného činu hrozí



George Soros [1]

trest odnětí svobody (v řádu týdnů až měsíců). Zvýšená sazba (až rok) je předvídána pro případy, kdy má jednání zjištěné motivy, týká se více než jedné osoby, popř. je spácháno v oblasti blízko hranic.

Postih nelegální migrace a s ní souvisejících jednání, např. pašování lidí přes hranice, není sám o sobě právně problematický. V rámci EU, na základě směrnice Rady 2002/90/ES, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu, mají členské státy přímo povinnost přijmout opatření k boji proti napomáhání k nepovolenému přistěhovalectví. Velká část států EU, jak ukazuje komparativní studie obsažená ve stanovisku Benátské komise a OBSE, ve své trestní legislativě





## Maďarský Parlament [2]

kriminalizuje napomáhání při nelegálním překročení hranic a napomáhání při nelegálním pobytu na území státu.

Činí tak i Maďarsko, a to v člancích 353 (napomáhání při nelegálním překročení hranice) a 354 (usnadňování nedovoleného pobytu) trestního zákona. Pro úplnost je možno dodat, že obdobné trestné činy zná také český trestní zákoník (§§ 340 a 341). Oba státy postihují rovněž určité formy nelegálního překročení hranice – v ČR jde o násilné formy (§ 339), v Maďarsku o proniknutí přes bezpečnostní bariéru postavenou na hranicích se Srbskem během hlavní vlny migrační krize v roce 2015 (čl. 352/A-C). Maďarsko tedy již před přijetím zákona Stop Soros disponovalo standardními trestněprávními nástroji namířenými proti nelegální migraci a jejímu napomáhání.

### V čem je problém se Stop Soros?

Stop Soros, jak je vidět z textu článku 353/A, jde nad, resp. mimo rámec této úpravy. Nesměruje proti lidem, kteří pašují migranty přes hranice nebo

jim jinak napomáhají v nelegální činnosti. Směřuje proti osobám a organizacím, jež migrantům, včetně těch legálních, poskytují v zásadě jakoukoli pomoc. To je dáno jednak konstrukcí článku 353/A, jednak širokým vymezením výrazu organizační aktivity v něm.

Článek 353/A zakazuje mj. poskytovat pomoc lidem, kteří se chystají požádat o azyl, aniž by na něj měli nárok. O nároku na azyl se ovšem, logicky, rozhoduje právě až v azylovém řízení. A obvykle to není ani snadná, ani krátká procedura. Těžko tak lze očekávat, že lidé zajišťující třeba humanitární pomoc v blízkosti hranic budou schopni legální a nelegální migranty odlišit na první pohled. Když toho ale schopni nebudou a současně nebudou chtít riskovat trestní postih, nezbude jim než ukončit pomoc všem migrantům.

Podle rozborů maďarských právníků je pravděpodobné, že při aplikaci článku 353/A budou soudy vycházet z toho, že poskytování pomoci osobě, která pochází z bezpečné země nebo na území Maďarska přišla z třetí bezpečné země, automaticky implikuje vědomí toho, že daná osoba je nelegál-



Viktor Orbán [3]

ním migrantem. A to přesto, že původ či příchod z (třetí) bezpečné země vytváří pouze vyvratitelnou domněnku toho, že člověk nemá nárok na azyl. Domněnka se ovšem vztahuje jen na osobu žadatele o azyl, ne na ty, kteří takové osobě pomáhají. Ti mohou být trestně stíháni za usnadňování nelegální migrace i tehdy, když poskytují pomoc osobám, jež azyl nakonec získají. Jak je vidět, úprava je notně složitá, závěr se ale jeví jasně: poskytování pomoci migrantům prakticky vždy implikuje riziko trestního postihu.

Tento závěr ještě posiluje způsob, jakým je vymezen výraz organizační aktivity. Zákon neobsahuje taxativní výčet toho, co se výrazem rozumí, uvádí ale příklady organizačních aktivit. Mezi ty se řadí mj. „*příprava a distribuce informačních materiálů*“ (odst. 5-b) a „*vytvoření či provozování sítě*“ (odst. 5-c). Tyto aktivity nejsou samy o sobě nijak podvrtné. Poskytovat migrantům, dokon-

ce i těm nelegálním, informace (třeba informace o podmínkách a průběhu azylového řízení) je zcela v pořádku. Vytvořit síť dobrovolníků, kteří budou rozdávat např. humanitární pomoc, je zcela v pořádku. Ani jednu z těchto aktivit per se není důvod kriminalizovat. Dokonce by je měl, v souladu se závazky z mezinárodního uprchlického práva a práva lidských práv, zajišťovat stát sám. Vymezení nedovolených organizačních aktivit je tedy extrémně široké.

Navíc, vzhledem k tomu, že článek 353/A udává jen příklady těchto aktivit, je toto vymezení také potenciálně bezbřehé. Tím spíše, že zákon nezná ani tzv. humanitární výjimku (např. pro poskytování vyloženě humanitární pomoci), jak je obvyklé v jiných zemích. V podstatě tak neponechává žádný okruh aktivit týkající se migrantů, v němž by bylo možné se angažovat bez potenciálního rizika trestního postihu.



## Co dále po Stop Soros?

Na základě argumentů předložených výše a některých argumentů dalších dospěla Benátská komise a OBSE ve svém společném stanovisku k závěru, že článek 353/A „zasahuje do práva na svobodu sdružování a svobodu projevu“ (par. 104). A vyzvaly Maďarsko, aby ustanovení zrušilo. Maďarská vláda v prohlášení z 25. června dala jasně najevo, že tak učinit nehodlá. Odůvodnila to zájmem o zajištění bezpečnosti maďarských občanů a o zastavení nelegální migrace. Tento zájem je sám o sobě legitimní. Stop Soros ale těžko může přispět k jeho realizaci. Spíše může problémy vyplývající z migrační krize ještě zhoršit.

V posledních letech totiž velkou část pomocných aktivit vůči migrantům, které by měl standardně vykonávat stát, kvůli nepopularitě migrační agendy tak ale činit nechce, převzaly nevládní organizace. Pokud jim Maďarsko nyní znemožní činnost, bude mít dvě možnosti. Buď ony úkoly opět převezme samo, což by ovšem znamenalo zatížit daňové poplatníky, včetně voličů hnutí Fidesz. Nebo je nechá nezajištěné, pak zde ale bude riziko, že lidé ponechaní svépomoci se začnou uchýlovat k jednáním, která ke zvýšení bezpečnosti v zemi jistě nepovedou. Třetí varianta – tedy že by po přijetí zákona migranti ze země automaticky odešli nebo přes ni přestali proudit – už vzhledem k tomu, že Maďarsko je typicky tranzitní země, reálná není.

Stop Soros tak není problematický jen proto, že porušuje mezinárodní standardy, k jejichž respektování se Maďarsko dobrovolně zavázalo, včetně Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Je problematický také proto, že nesměruje ke stavu, jehož má být s jeho pomocí údajně dosaženo (zvýšení bezpečnosti v zemi, vyřešení migrační krize), ale ke stavu přesně opačnému.

Kromě Benátské komise a OBSE zákon kritizovaly rovněž jiné mezinárodní instituce, např. Vysoký komisař OSN pro lidská práva, Vysoký komisař OSN pro uprchlíky či Evropský parlament. Objevily se už i informace o tom, že Evropská komise zvažuje v souvislosti se Stop Soros podání žaloby k Soudnímu dvoru EU. Pokud k tomuto kroku dojde, dostane se balíčku nejspíše ještě komplexnějšího přezkumu, než jakému byl vystaven ze strany Benátské komise a OBSE. Těžko lze očekávat, že by přezkum, jehož výsledkem navíc nebude „jen“ nezávazné stanovisko, vyzněl pro Maďarsko pozitivněji.

## Fotografie

- [1] George Soros - World Economic Forum Annual Meeting Davos 2010, autor: Sebastian Derungs, Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0.
- [2] Maďarský parlament, autor: TyBoR, pixabay.com, CC0 Creative Commons.
- [3] Maďarský premiér Viktor Orbán, zdroj: flickr.com.



Český červený kříž pořádá kurz:

## Základy mezinárodního humanitárního práva

18.-21. 10. 2018, Olomouc

Vzdělávací program v rozsahu 25 hodin se zaměřením na šíření MHP je určen všem zájemcům o tuto problematiku.

Bližší informace jsou k dispozici **ZDE**



Ubytování je zajištěno, účastníci hradí pouze stravu dle svého výběru

## Závěry jednání Rady OSN pro lidská práva



*Nikola Klímová*

V březnu a červnu proběhla v Ženevě pravidelná zasedání Rady OSN pro lidská práva, která se zabývala problematickými otázkami ochrany lidských práv ve vybraných zemích. Podkladem pro jednání byly zprávy zvláštních zpravodajů, shrnující jejich poznatky ze setkání se státními představiteli, zástupci nevládních organizací, médií a akademickou sférou. K jakým závěrům zvláštní zpravodajové došli?

### Turecko: porušování zákazu mučení

Zvláštní zpravodaj pro otázky mučení a jiného krutého, nelidského a ponižujícího zacházení se ve své zprávě věnoval situaci v Turecku po potlačení státního převratu v červenci 2016. Ačkoliv se turecká vláda zavázala jako smluvní strana dodržovat ustanovení řady lidskoprávních úmluv (např. Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Evropské úmluvy o ochraně lidských práv) a vyhlásila politiku nulové tolerance mučení, praxe je značně odlišná.

V souvislosti s neúspěšným státním převratem bylo ze svých úřadů propuštěno přibližně 100 000 státních zaměstnanců a více než 40 000 osob bylo zatčeno. Podle informací zvláštního zpravodaje byli zatčeni při výsleších podrobeni mučení, bití, vyhrožování a sexuálnímu násilí. Přijetím dekretu č. KHK/667 ze dne 22. 7. 2016 dále došlo k prodloužení maximální doby vazby bez možnosti soudního přezkumu až na 30 dní a omezení práva na kontakt s obhájcem bez přítomnosti třetích osob.[1]

Ačkoliv se pro mnohé zatčené situace podstatně zlepšila po převozu do vězeňských zařízení, zdejší podmínky podle názoru zvláštního zpravodaje nadále odporovaly lidskoprávním standardům. Po umístění více než 42 000 nových vězňů byla kapacita některých vězení překročena až o 100 %, což přineslo řadu problémů se zajišťováním řádné zdravotní péče a kontaktu s obhájci a rodinnými příslušníky. Hygienické podmínky stejně jako stra-



Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan [1]

vování však byly zvláštním zpravodajem označeny za uspokojivé.

Navzdory vysokému počtu evidovaných případů mučení a jiného krutého, nelidského a ponižujícího zacházení bylo jen zřídka zahájeno trestní stíhání odpovědných příslušníků bezpečnostních složek. Z 24 osob podezřelých z mučení nebyl v roce 2016 nikdo pro tento trestný čin obžalován.

Zvláštní zpravodaj negativně hodnotil zejména vyjádření Úřadu státního zástupce města Trabzon, který odmítl vyšetřovat a stíhat osoby podezřelé z mučení, k němuž docházelo po vyhlášení výjimečného stavu v Turecku, s odkazem na jejich imunitu přiznanou jednotlivými dekrety. Na základě svých poznatků zvláštní zpravodaj turecké vládě doporučil, aby upozornila bezpečnostní složky a státní zastupitelství na jejich povinnost hlásit a prošetřit každé podezření z mučení či jiného krutého, nelidského a ponižujícího zacházení, o němž se dozví.





Dítě postižené albinismem [2]

### Tanzanie: útoky proti osobám postiženým albinismem

Nezávislý expert pro lidská práva osob trpících albinismem předložil souhrnnou zprávu, ve které hodnotí bezpečnostní situaci postižených v Tanzanii. Podle údajů z roku 2017 žije v zemi odhadem 18 000 obyvatel s tímto genetickým onemocněním. Nejčastěji se projevuje ve formě tzv. generalizovaného albinismu, který v důsledku poruchy tvorby melaninu způsobuje nedostatek pigmentu v kůži, vlasech a očích. Osoby trpící albinismem se potýkají s různými formami zrakových postižení a jsou navíc vystaveny vysokému riziku vzniku karcinomu kůže, jehož následkem umírá většina postižených ještě před dosažením 40 let.

Situaci v Tanzanii je věnována soustavná pozornost od roku 2006, kdy se zvýšil počet útoků proti osobám trpícím albinismem. Ty souvisí s řadou hluboce zakořeněných mýtů a představ, podle nichž mají části těla postižených magickou sílu, jež je využívána při rituálech šamanů. Vzhledem k vysoké poptávce je i nadále evidováno několik desítek případů vražd, únosů a mrzačení, jen malé množství z nich je však nakonec předmětem trestního stíhání. Situaci dále komplikuje odlehlost některých lokalit, kde dochází k častému

napadání, a nedostatek informací o rozdílech mezi tradiční medicínou a čarodějnickými praktikami.

V roce 2002 přijala tanzanská vláda zákon o tradiční a alternativní medicíně, který zavedl povinnou registraci léčitelů. Podle informací nezávislého experta se však dosud registrovala jen menšina z nich. V reakci na útoky dále začala vláda umisťovat postižené děti do škol a jiných zařízení s ubytovacími kapacitami, která se stala útočištěm před nebezpečím, jež jim hrozilo ve městech a vesnicích. Ačkoliv se tímto způsobem podařilo snížit počet trestných činů proti osobám trpícím albinismem, podle názoru nezávislého experta tato praxe zároveň posiluje jejich segregaci ve společnosti a neřeší skutečné příčiny útoků.

### Polsko: kontroverzní justiční reforma

Ve své zprávě z dubna 2018 upozornil zvláštní zpravodaj pro nezávislost soudců a advokátů na rozsáhlou reformu soudního systému v Polsku, která ohrožuje nezávislost soudních institucí a narušuje princip dělby moci. Zatímco polská vláda reformu prezentuje jako nezbytný krok ke zvýšení efektivity soudů a odpovědnosti soudců, podle zvláštního zpravodaje však národně-konzervativní strana Právo a spravedlnost umožnila orgánům zákonodárné a výkonné moci zasahovat do výkonu spravedlnosti v zemi.

Reforma soudnictví proběhla v Polsku ve dvou fázích. Před parlamentními volbami na podzim 2015 navrhl dosavadní Sejm celkem pět soudců Ústavního soudu, kteří měli nahradit soudce, jimž vyprší mandát do konce roku 2015. Prezident Andrzej Duda však odmítl kandidáty jmenovat. Po ustavení nově zvoleného Sejmu zákonodárci přijali rezoluci, jíž anulovali nominace schválené předešlou dolní komorou, a navrhli pět vlastních kandidátů, kteří složili slib do rukou prezidenta Dudy. Ústavní soud označil některé nominace bývalé i nástupnické dolní komory za protiústavní, prezident Duda však odmítl rozhodnutí vykonat.[2]

V prosinci 2015 polský Sejm novelizoval zákon o Ústavním soudu, který zvýšil kvórum pro přijetí rozhodnutí v plénu, zavedl hlasování dvoutřetinovou většinou a změnil pravidla přidělování případů. Novelizaci, jež byla kritizována i Benátskou komisí, Ústavní soud opět označil za protiústavní, jeho rozhodnutí však nebylo na popud politických představitelů vůbec publikováno.



Reforma Ústavního soudu byla dovršena na konci roku 2016, kdy Sejm přijal sérii zákonů, které umožnily výkon funkce všem soudcům navrženým nově zvolenou dolní komorou, daly stávajícím soudcům právo předčasného ukončení své funkce a rozšířily funkce prezidenta republiky při obsazování soudu v situacích, kdy v čele Ústavního soudu chybí jeho předseda. Zákony vstoupily v účinnost 20. prosince 2016, pouhý den po konci mandátu tehdejšího předsedy Ústavního soudu, což umožnilo prezidentu Dudovi jmenovat na tento post soudkyni Julii Przylebskou.

V rámci druhé fáze reformy byly i přes masové protesty schváleny celkem tři návrhy zákonů, jež upravují organizaci a činnost obecné soustavy soudů. Nová pravidla posilují pravomoc ministra spravedlnosti při jmenování a odvolávání předsedů a místopředsedů soudů a snižují věk odchodu do důchodu stávajících soudců. Výběr náhradních soudců provádí v Polsku Národní soudcovská rada,

v níž tradičně zasedalo mimo jiné patnáct soudců volených samotnými soudy. Podle současného znění zákona o Národní soudcovské radě se však členové budou vybírat již jen z kandidátů navržených zákonodárnou a výkonnou mocí, přičemž jejich zvolením zároveň skončí mandát dosavadním členům Rady.

### Salvador: pouliční válka gangů

Zvláštní zpravodaj pro mimosoudní popravu se ve své zprávě z června 2018 zabýval problematikou závažné kriminality v Salvadoru. Ačkoliv počet vražd v zemi od roku 2015 vytrvale klesá, s 3 950 evidovanými případy v loňském roce zůstává Salvador stále na předních příčkách v žebříčku zemí s nejvyšší mírou kriminality na světě. Násilí má dopad zejména na ženy a mladistvé, kteří jsou zároveň nejčastějšími oběťmi sexuálních útoků.[3]

Demonstrace proti reformě soudnictví v Polsku [3]





Vysoká kriminalita je spojena s pouličními válkami gangů MS-13 a Barrio 18, které operují na většině území Salvadoru. Podle odhadů mají gangy celkem 60 000 členů, přičemž dalších zhruba 500 000 osob jim poskytuje doplňkovou podporu. Rozrůstání členské základny souvisí především s vysokou nezaměstnaností v zemi, přetížením soudního systému a nedostatečnou kontrolou bezpečnostních složek nad územím státu.

Podle zprávy zvláštního zpravodaje převzaly gangy *de facto* kontrolu již nad 247 z 262 obvodů v Salvadoru. Mezi jednotlivými oblastmi byly vytvořeny fiktivní hranice, jejichž překročení je přísně monitorováno a může být trestáno smrtí. Prostřednictvím vydírání místních obchodníků si gangy zároveň zajistily výrazný ekonomický vliv. Ten je dále posilován úplatky ze strany salvadorských politiků, kteří se snaží s podporou gangů uspět ve volbách.

V reakci na rostoucí míru násilí přijala salvadorská vláda pro boj proti gangům tzv. strategii *mano dura* spočívající v militarizaci policie, privatizaci veřejné bezpečnosti a rozsáhlém uvěznění.[4] K poklesu počtu násilných trestných činů však nedošlo. Nepříznivé statistiky přiměly vládu zaměřit se spíše na systematická opatření v podobě prevenčních a rehabilitačních programů (např. Plan El Salvador Seguro, Jóvenes Con Todo). Ani jejich výsledky nicméně nelze považovat za uspokojivé, neboť implementace většiny programů je zpomalována nedostatkem potřebných finančních prostředků.

Salvadorská protiteroristická jednotka [4]

## Poznámky

- [1] Dekretem č. 684 ze dne 23. 1. 2017 byla maximální doba vazby zkrácena na 7 dní, s možností prodloužení o dalších 7 dní na žádost státního zástupce.
- [2] Původní Sejm byl podle Ústavního soudu oprávněn jmenovat pouze tři ústavní soudce, jejichž mandát končil spolu s volebním obdobím Sejmu. Nově zvolený Sejm měl dle rozhodnutí Ústavního soudu jmenovat pouze dva ústavní soudce, jejichž funkční období končilo po parlamentních volbách. Dva z pěti soudců navržených nově zvoleným Sejmem byli v lednu 2016 přijati k Ústavnímu soudu.
- [3] Podle údajů zvláštního zpravodaje je každých 19 hodin zavražděna 1 žena. Každé tři hodiny zároveň dochází k sexuálnímu napadení, jehož obětí jsou až v 70 % případů mladiství.
- [4] Ve snaze zajistit plnou kontrolu nad vězeňskými zařízeními byl v roce 2016 přijat dekret č. 321, který zakázal osobní kontakt i písemnou korespondenci vězňů s rodinnými příslušníky, převoz vězňů k soudním jednáním a přístup zástupců mezinárodních organizací do vězeňských zařízení. Účinnost dekretu byla v dubnu letošního roku prodloužena o dalších šest měsíců.

## Zdroje

- Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment on his mission to Turkey, A/HRC/37/50/Add.1, 18 December 2017.
- Report of the Independent Expert on the enjoyment of human rights by persons with albinism on her mission to the United Republic of Tanzania, A/HRC/37/57/Add.1, 20 December 2017.
- Report of the special Rapporteur on the independence of judges and lawyers on his mission to Poland, A/HRC/38/38/Add.1, 5 April 2018.
- Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions on her mission to El Salvador, A/HRC/38/44/Add.2, 18 June 2018.

## Fotografie

- [1] Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan, autor: Randam, Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0.
- [2] Dítě postižené albinismem, autor: Janjacob, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.
- [3] Demonstrace proti reformě soudnictví v Polsku, autor: Adrian Grycuk, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.
- [4] Salvadorská protiteroristická jednotka, autor: Kaye Richey, CIV, Wikimedia Commons, volné dílo.



# 1) Mezinárodní trestní spravedlnost

*Připravil Jan Lhotský*

## Případ Bemba: Odvolací senát Mezinárodního trestního soudu rozhodl o zproštění viny



*Petr Pospíšil*

Na začátku června odvolací senát Mezinárodního trestního soudu vydal zprošťující rozsudek ve věci Jean-Pierra Bemby. Rozsudek, přijatý těsným poměrem hlasů, vyvolal kontroverze ohledně rozsahu a způsobu přezkumu i významu pro budoucí rozhodovací činnost soudu. Jean-Pierre Bemba byl již usvědčen v jiném případě – *Bemba et al.* – z důvodu manipulování svědků. Tento případ však stále pokračuje a předmětem přezkumu je délka trestu.

Jean-Pierre Bemba, bývalý viceprezident a poslanec Demokratické republiky Kongo, v letech 2002–2003 stál v čele Hnutí za osvobození Konga (*Congolese Liberation Movement*). Jakožto lídr tohoto národně-osvobozenického hnutí měl nést odpovědnost za vraždy, znásilnění a drancování, ke kterému ve výše uvedeném období docházelo na území sousední Středoafričské republiky. Tehdejší prezident Středoafričské republiky Ange-Felix Patasse v té době čelil ve své zemi opakovaným pokusům o převrat a Bemba mu vysláním svých milic chtěl pomoci udržet se u moci.

Kvůli mnohačetným násilnostem, páchaným jeho milicemi, byl později Bemba obviněn v případě, jenž začal být projednáván před Mezinárodním trestním soudem (MTS) v roce 2010. Soudní senát MTS v roce 2016 vynesl odsuzující rozsudek, ve kterém Bembu uznal vinným z následujících činů: vraždy a znásilnění představující zločiny proti lidskosti; a vraždy, znásilnění a drancování spáchané jako válečné zločiny. Odsouzen byl k odnětí svobody v délce osmnácti let.

### Rozhodnutí postaveno na dvou argumentech

Bemba se proti rozsudku odvolal a pětičlenný odvolací senát vynesl 8. června 2018 překvapivý rozsudek: Bemba byl od obvinění ze zločinů proti



Plakát s Jean-Pierrem Bembou [1]

lidskosti a válečných zločinů osvobozen. Zdůvodnění osvobozujícího verdiktu spočívalo na dvou hlavních argumentech.

Zprvce podle názoru většiny soudců soudní senát pochybil v tom, že Bembu uznal vinným ze specifických činů, které však spadaly mimo rámec obvinění, jež nebyla formulována dostatečně konkrétně. Obecně formulovaná obvinění sice následně byla doplněna konkrétními činy spáchanými na konkrétních osobách, z nichž byl Bemba soudním senátem shledán vinným, většina členů odvolacího senátu se však vydala cestou formalistické argumentace, podle níž usvědčení z těchto činů nemůže představovat jádro odsuzujícího rozsudku.

Ke specifikaci obvinění došlo totiž až po vydání tzv. potvrzení obvinění (*confirmation of charges*), rozhodnutí, jímž se formulace obžaloby na konci předsoudní fáze potvrzuje. Demonstrativní vý-





Soudkyně Sanji Mmasenono Monagengová [2]

čet trestných činů většina označila za příliš široký a svým verdiktem tak odmítla vzít v potaz osmnáct nade vše pochybnost dokázaných případů vražd, znásilnění a drancování, neboť nefigurovaly v původní obžalobě ani v potvrzovacím rozhodnutí.

### Zpochybněna odpovědnost Bemby jako vrchního velitele

Zadruhé, podle názoru většiny soudců odvolacího senátu, soudní senát v odsuzujícím rozsudku nesprávně vyhodnotil, zda Bemba ve své vedoucí pozici učinil veškerá potřebná a přiměřená opatření, kterými by zabránil páchání předmětných zločinů svými podřízenými, případně aby zajistil jejich potrestání, pokud již k jejich spáchání došlo. Podle většinového stanoviska odsuzující rozsudek nevzal v potaz fyzické obtíže, kterým byl Bemba vystaven jakožto „vzdálený velitel vysílající jednotky do zahraničí“.

Menšina naopak poukazovala na to, že moderní způsoby komunikace překážku fyzické vzdálenosti překonávají, a tvrzení, že kontrola činnosti svých podřízených náleží spíše velitelům střední hodnosti, by de facto vyvíňovalo veškerou zodpovědnost vrchních velitelů.

Dále měl podle většiny soudní senát pochybit tím, že nezohlednil „notifikační povinnost“ vůči příslušným středoafričským úřadům, kterou Bemba měl – dle odvolacího senátu – splnit tím, že o probíhajících násilnostech informoval mezinárodní neziskovou organizaci. V prvoinstančním rozhodnutí soudní senát zároveň konstatoval, že Bemba záměrně omezoval mandát vyšetřovacích orgánů. Ani s tímto závěrem se ovšem většina odvolacího senátu neztotožnila.

### Jeden rozsudek, tři různá stanoviska

Většinové stanovisko v rámci pětičlenného odvolacího senátu zaujali soudci Van den Wyngaertová, Morrison a Eboe-Osuji. Společné menšinové stanovisko předložili soudce Hofmanskí a soudkyně Monagengová. Ti v klíčových závěrech s názorem většiny nesouhlasili a podpořili by rozhodnutí, které by potvrdilo platnost odsuzujícího verdiktu soudního senátu MTS. Soudci Van den Wyngaertová a Morrison dále publikovali společné oddělené stanovisko a vlastní oddělené stanovisko vydal i soudce Eboe-Osuji.

Verdikt odvolacího senátu vyústil ve vlnu kritiky zejména kvůli zvolenému standardu přezkumu. Soud se odpoutal od předchozí judikatury, dle které by měl posuzovat, zda vzhledem k provedeným důkazům soudní senát mohl rozumně dospět ke svému rozhodnutí. Odvolací soud provedl věcný přezkum, přičemž však k důkazům – podle disentuujících soudců – přistoupil poměrně selektivně.

### Verdikt oslabuje právní jistotu

Odvolací rozsudek MTS mezi odbornou veřejností vyvolal obavy ohledně dopadu na budoucí rozhodovací činnost MTS, zejména ohledně principu právní jistoty a legitimních očekávání. Již samotné množství separátních stanovisek vysílá signál o výrazné názorové roztržičnosti uvnitř MTS, což komplikuje identifikaci toho, co je tedy vlastně „ustálenou judikaturou“ haagského soudu. K pochybnostem vede i fakt, že zatímco rozsudek čítá 80 stran textu, „votum separatum“ soudců Hofmanského a Monagengové disponuje více než trojnásobným rozsahem a na mnoha místech důkazy analyzuje podrobněji než většinové stanovisko. Poměr hlasů tří ku dvěma nepřispívá

přesvědčivosti rozsudku a za povšimnutí stojí, že soudce Eboe-Osuji, ač v nejdůležitějších závěrech souhlasil s většinou, v jiných právních otázkách se od ní odchytil.

Nejzásadnější dopad však odvolací rozsudek v případě Bemba bude mít na Úřad žalobce MTS (*Office of the Prosecutor*). Již v současnosti je tento orgán kritizován za délku časového období, které předchází podání obžaloby. Procedura potvrzování obvinění (*confirmation of charges*) se stává jakýmsi malým „soudním řízením“. Odvolací rozsudek standard požadovaný od formulace obvinění a jejího potvrzení ještě zvyšuje a vyžaduje co možná nejkonkrétnější popis činů, z nichž je daná osoba obžalována.

Lze tedy očekávat, že nyní bude žalobce opatrnější, do stádia soudního řízení dospěje méně případů a procedura soudnímu řízení předcházející bude zdouhavější. Obtížnější bude i samotné prokázání viny obžalovaného, neboť leckdy není shromáždění všech přesvědčivých důkazů možné stihnout do začátku řízení, často kvůli tomu, že oběti a svědci se obávají vystoupit, dokud není jisté, že obžalovaná osoba – v některých případech stále vykonávající vlivné veřejné funkce – skutečně bude předvedena před soud v Haagu.

### Bemba dočasně propuštěn

Kromě hlavního případu, zahrnujícího obvinění ze zločinů proti lidskosti a válečných zločinů, Jean-Pierre Bemba stále figuruje – společně se čtyřmi dalšími osobami – rovněž v případě Bemba et al. V tomto případě byl bývalý viceprezident Demokratické republiky Kongo spolu se svými spolupracovníky shledán vinným z ovlivňování svědků v hlavním případě popisovaném výše. Snahy o manipulaci svědky a ovlivňování jejich výpovědi podle MTS naplnily skutkovou podstatu maření spravedlnosti, za což byli obžalováni včetně Bemby v březnu 2017 odsouzeni (viz Bulletin červen 2017, s. 8).

Odvolací senát potvrdil platnost rozhodnutí o shledání viny, avšak délku trestu vrátil k přezkoumání soudnímu senátu MTS. Zatímco na finální verdikt se stále čeká, 12. června 2018 bylo rozhodnuto o dočasném propuštění Bemby. O tři dny později byl Bemba propuštěn na území Belgie pod podmínkou, že se zdrží veřejných vystoupení k jeho případu, bude úřady informovat o svém bydlišti (a jeho případné změ-



Soudce a předseda MTS Chile Eboe-Osuji [3]

ně), nebude se snažit spojit se svědky k jeho případu a neprodleně se dostaví k MTS, bude-li předvolán. Soud ve zdůvodnění rozhodnutí o dočasném propuštění uvedl, že zásadní skutečností je jednak zprošťující verdikt odvolacího senátu v hlavním případě, jednak fakt, že Bemba ve vazbě udělené ohledně trestného činu maření spravedlnosti strávil již více než čtyři roky, tedy dobu přesahující 80 procent maximální možné trestní sazby za maření spravedlnosti.

### Zdroje

- Bemba et al. case: Mr Bemba on interim release in Belgium pending final decision on sentence. Press Release, ICC, 15. června 2018 (<https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=pr1394>).
- ICC Appeals Chamber acquits Mr Bemba from charges of war crimes and crimes against humanity. Summary of the Appeal Judgment, ICC, 8. června 2018 (<https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=pr1390>).
- Powderly, J., Hayes, N. The Bemba Appeal: A Fragmented Appeals Chamber Destabilises the Law and Practice of the ICC. PhD Studies in Human Rights, 26. června 2018 (<http://humanrightsdoctorate.blogspot.com/2018/06/the-bemba-appeal-fragmented-appeals.html>).
- Trahan, J. Bemba Acquittal Rests on Erroneous Application of Appellate Review Standard. *Opinio Juris*, 25. června 2018 (<http://opiniojuris.org/2018/06/25/bemba-acquittal-rests-on-erroneous-application-of-appellate-review-standard/>).

### Fotografie

- [1] Plakát s Jean-Pierrem Bembou, autor: Bescherelle, 29. října 2008, Wikipedia Commons, volné dílo (public domain).
- [2] Soudkyně Sanji Mmasenono Monagengová, autor: Fenneken Veldkamp, 12. února 2015, Wikipedia Commons, CC BY-SA 4.0.
- [3] Soudce a předseda MTS Chile Eboe-Osuji, autor: Agencia de Noticias ANDES, 4. června 2018, Flickr, CC BY-SA 2.0.



## Vojislav Šešelj bol odsúdený na 10 rokov nepodmienečne, trest však nevykoná



*Katarína Hukelová*

Vojislav Šešelj bol po pôvodne oslobodzujúcom rozsudku prvostupňového senátu Medzinárodného tribunálu pre bývalú Juhosláviu uznaný odvolacím senátom za vinného z podnecovania etnickej nenávisti voči nesrbskému obyvateľstvu v 90. rokoch. Bol mu uložený trest 10 rokov nepodmienečne, ktorý však už nemusí vykonať.

Keď v marci 2016 senát Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu (ICTY) vyniesol v prípade Vojislava Šešelja, bývalého viceprezidenta vo vláde Slobodana Miloševića, oslobodzujúci rozsudok, viacerí právni experti a historici tento verdikt označili „za prepísanie histórie konfliktu na Balkáne“. Vojislav Šešelj bol obžalovaný z deviatich skutkov, ktoré v troch prípadoch zahŕňali zločiny proti ľudskosti a v šiestich porušovanie práva a obyčajov vojny. Senát však nepovažoval Šešeljovu vinu Úradom prokurátora pod vedením Serge Brammertza za preukázanú.

Úrad prokurátora ICTY, ktorý pôvodne pre Vojislava Šešelja požadoval odsúdenie na nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 28 rokov hneď v apríli 2016 oznámil, že sa voči rozsudku prvoinštančného senátu odvolá. Odvolací senát Medzinárodného mechanizmu pre trestné tribunály (MICT), ktorý od januára 2018 prevzal zvyšnú agendu zrušeného ICTY, na základe podaného odvolania vec opätovne preskúmal a dospel k záveru o nesprávnosti záverov senátu ICTY. Prvostupňový senát sa podľa názoru odvolacieho senátu nesprávne vysporiadal s dôkazmi týkajúcimi sa podnecovania k etnickej nenávisti Šešeljom a uznal ho za trestne zodpovedného za jeho prejav, ktorý predniesol v Hrtkovci vo Vojvodine v máji 1992, v ktorom vyzýval na etnické čistky a na vysťahovanie nesrbského obyvateľstva zo srbského územia.

Odvolací senát mu uložil trest odňatia slobody na desať rokov, ktorý však už nie je povinný vykonať, keďže vo väzbe ICTY strávil 11 rokov, od svojho zadržania v roku 2003 do roku 2014, kedy bol z dôvodu nevyhnutnosti podstúpenia liečby rakoviny hrubého čreva v Srbsku z väzby prepustený. Šešelj



Serge Brammeretz [1]

na odsudzujúci verdikt odvolacieho senátu reagoval, že nelutuje svoje konanie počas konfliktu a je pripravený kedykoľvek ho v budúcnosti zopakovať.

Vojislav Šešelj, narodený 11. októbra 1954, je pôvodne sarajevský právnik, zakladateľ Srbskej radikálnej strany (SRS), ktorá bola začiatkom 90-tych rokov v opozícii voči vláde Slobodana Miloševića. Od roku 1998 však Šešelj pôsobil v Miloševićovej vláde na poste viceprezidenta a po páde Miloševićovho režimu sa stal lídrom srbského nacionalistického hnutia. Je zástancom myšlienky „veľkého Srbska“. V parlamentných voľbách v roku 2016 bola Šešeljova strana tretia najúspešnejšia, získala 22 mandátov v srbskom parlamente, ktorú stále vedie.

### Zdroje

BBC: UN Appeal Court Convicts Serb Radical Seslj of war crimes, BBC, 11. apríl 2018.

(<https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-43729348>).

MICT: Appeals Chamber Judgement Summary, UN International Residual Mechanism for Criminal Tribunals, 11. apríl 2018. (<http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=2ahUKEwiG07fhi8XcAhVKKMAKHdQo-C7IQFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fwww.unmict.org%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fcases%2Fpublic-information%2Fcis-seselj-en.pdf&usq=AOvVaw3nCiFT-YtTPyNjvH-0gi4->).

MICT: Vojislav Šešelj, Case Information Sheet, UN International Residual Mechanism for Criminal Tribunals, MICT-16-99 (<http://www.irmct.org/en/cases/mict-16-99>).

### Fotografie

[1] Serge Brammeretz, prokurátor, Autor: UN ICTY, 16. jún 2014, [www.flickr.com](http://www.flickr.com), Creative Commons CC BY 2.0.

## 2) Evropský systém ochrany lidských práv

*Připravili Monika Hanych a Hubert Smekal*

### Soudní dvůr EU: Britský penzijní systém diskriminuje transsexuální osoby



*Tereza Bártová*

Osoba, která změnila pohlaví, nemůže být nucena zrušit své manželství uzavřené před touto změnou, aby získala nárok na starobní důchod v okamžiku dosažení důchodového věku. Taková podmínka představuje přímou diskriminaci založenou na pohlaví.

#### Pozadí případu

Žalobkyně, britská občanka, se v roce 1948 narodila jako muž a následně se oženila. Poté, co v roce 1995 absolvovala operaci změny pohlaví, rozhodla se spolu se svojí manželkou zůstat z náboženských důvodů v manželském svazku. V roce 2004 byl přijat zákon o uznání změny pohlaví a transsexuální osoba tak mohla získat osvědčení o změně pohlaví. To by však podle tehdejší zákonné úpravy vyžadovalo, aby se žadatelka rozvedla nebo zrušila své manželství, a to v souladu se zákonem o manželských věcech (Matrimonial Causes Act) z roku 1973, který stanovil, že platné manželství může legálně existovat pouze mezi mužem a ženou. Teprve poté, co došlo v roce 2004 ke změně zákona o uznání změny pohlaví v návaznosti na zavedení možnosti sňatku stejného pohlaví, měla by žalobkyně nárok na osvědčení změny pohlaví i bez nutnosti rozvodu.

V roce 2008, kdy žalobkyně dosáhla věku 60 let (britské právo stanoví, že žena narozená před 6. dubnem 1950 by získala nárok na důchod ve věku 60 let, zatímco muž narozený před 6. prosincem 1953 by měl nárok na důchod ve věku 65 let), požádala o starobní důchod. Její žádost však byla odmítnuta, protože neměla osvědčení o uznání pohlaví, které je považováno za nezbytné pro její uznání jako ženy za účelem určení věku pro odchod do důchodu. Rozhodnutí bylo potvrzeno tribunálem soudu prvního stupně, vrchním soudem i odvolacím soudem.



Nejvyšší soud Velké Británie [1]

#### Předběžná otázka

Žalobkyně podala odvolání k Nejvyššímu soudu s argumentací, že přestože jednotlivé členské státy mohou stanovit podmínky pro uznání změny pohlaví, takové podmínky musí být založeny na objektivních fyzických nebo psychologických charakteristikách spíše než na rodinném stavu, který je pro pohlaví jednotlivce nevýznamný. Žalobkyně trvala na tom, že podmínka neexistence manželského stavu představuje protiprávní diskriminaci za situace, kdy byly splněny fyzické a psychologické požadavky.

Nejvyšší soud Spojeného království požádal Soudní dvůr Evropské Unie (dále jen SDEU) o posouzení, zda směrnice Rady 79/7 ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení





### Pochod za transgender rovnost [2]

(dále jen „směrnice Z9/7 EHS“) vylučuje uložení požadavku vnitrostátního práva (kromě splnění fyzických, sociálních a psychologických kritérií pro uznání změny pohlaví), aby osoba, která změnila pohlaví, musela být pro účely získání nároku na státní starobní důchod taktéž svobodná.

### Posouzení Soudním dvorem EU

Přestože podle SDEU otázky občanského stavu a právního uznání změny pohlaví osob spadají do pravomoci členských států, při výkonu své pravomoci musí členský stát stále dodržovat právo Evropské unie a zejména zásadu nediskriminace. Podle standardní judikatury SDEU se přitom o přímou diskriminaci jedná tehdy, je-li se srovnatelnou skupinou osob zacházeno odlišným způsobem v neprospěch chráněné skupiny.

Soudní dvůr EU, následuje stanovisko generálního advokáta Michala Bobka, konstatoval, že přístup Spojeného království takovou přímou diskriminaci představuje. Osoby, které se již narodily jako ženy, totiž nejsou nuceny k ukončení manželství, jako jedné z podmínek k získání státního důchodu od 60 let, na rozdíl od těch, které v průběhu svého života změnilly své pohlaví. Požadavek neexistence

či ukončení manželství, který ve skutečnosti platí pouze pro transsexuální osoby, pokud jde o přístup ke státnímu důchodu, je tak podle ESD v rozporu s čl. 4. odst. 1 směrnice 79/7 EHS zakazující diskriminaci na základě pohlaví při vyplácení dávek sociálního zabezpečení, včetně důchodů. Manželství osob stejného pohlaví nemá vztah k účelu státního důchodu a nevede tedy ke vzniku žádné, směrnicí dovolené, výjimky.

### Zdroje

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ve věci C -451/16 ze dne 26. června 2018 MB. v Secretary of State for Work and Pensions.

Stanovisko generálního advokáta M. Bobek přednesené dne 5. prosince 2015. Dostupné: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:62016CC0451>.

UK Supreme Court Blog, Case Comment: MB v Secretary of State for Work and Pensions (2016) UKSC 53. Dostupné: <http://uksblog.com/case-comment-mb-v-secretary-of-state-for-work-and-pensions-2016-uksc-53/>.

### Fotografie

[1] Nejvyšší soud Velké Británie, zdroj: Wikimedia Commons, autor: Diliff, CC-BY-SA 3.0.

[2] Pochod za transgender rovnost. zdroj: Flickr, autor: Ted Eytan, CC-BY-SA 2.0.

## Soudní dvůr EU: Výkon zatýkacího rozkazu se musí odložit, pokud hrozí nebezpečí odepření spravedlnosti



Monika Hanych

Soud musí upustit od výkonu evropského zatýkacího rozkazu, pokud hrozí nebezpečí ohrožení základních práv v zemi, kam má být jednotlivec podle příkazu vydán. Rozhodl tak Soudní dvůr Evropské unie při posuzování předběžné otázky od irského soudu k výkonu evropských zatýkacích rozkazů vydaných polskými soudy. Dotyčný namítal, že nedávné legislativní reformy soudního systému v Polsku jej zbavují práva na spravedlivý proces.

### Pozadí případu

Na polského státního příslušníka byly polskými soudy vydány tři evropské zatýkací rozkazy kvůli nedovolenému obchodu s omamnými látkami. Dotyčný, zatčen v Irsku, nesouhlasil se svým předáním polským orgánům. Argumentoval tím, že v důsledku reforem polského soudního systému je vystaven skutečnému nebezpečí, že nebude zajištěn spravedlivý proces. Konkrétně zmiňoval nedávné legislativní reformy soudního systému v Polsku, které podle něj ohrožují základ vzájemné důvěry mezi orgánem příslušným k vydání evropského zatýkacího rozkazu a orgánem vykonávajícím takový zatýkací rozkaz, což by mohlo zpochybnit fungování celého mechanismu.

Soudní dvůr Evropské unie (“Soudní dvůr”) přitom již dříve rozhodl, že pokud vykonávající soud shledá existenci takového nebezpečí, musí výkon zatýkacího rozkazu odložit. To je však možné až po přezkoumání toho, zda zaprvé existuje ve vystavujícím členském státě skutečné nebezpečí porušení základních práv, zejména z důvodu systémových nedostatků. Zadruhé soud musí zkoumat, zda se lze prokazatelně domnívat, že by daný člověk byl takovému nebezpečí opravdu vystaven. Samotná existence systémových nedostatků totiž nutně neznamená, že v konkrétním případě budou základní práva dotyčného po předání porušena.



Vrchní soud v Irsku [1]

### Předběžná otázka

Vrchní soud v Irsku se Soudního dvora dotazoval, zda k odložení výkonu evropského zatýkacího rozkazu opravdu musí shledat porušení obou výše zmíněných podmínek, tedy jak existenci skutečného nebezpečí porušení práva na spravedlivý proces z důvodu systémových nedostatků soudnictví, tak i to, že dotyčný je takovému nebezpečí vystaven. Případně, zda postačí pouze splnění první podmínky. Vrchní soud totiž dospěl k názoru, že existují přesvědčivé důkazy o tom, že situace v Polsku není slučitelná s právem na spravedlivý proces, jelikož systém soudnictví tam nefunguje podle zásad právního státu.

Dále se Vrchní soud dotazoval, jaké informace a záruky spravedlivého procesu musí případně získat od vystavujícího justičního orgánu k vyloučení tohoto nebezpečí.





Polské protesty proti reformám soudnictví [2]

### Posouzení Soudním dvorem EU

Soudní dvůr nejprve zopakoval, že zásada vzájemné důvěry zejména v souvislosti s prostorem svobody, bezpečnosti a práva každému z těchto států ukládá, aby až na výjimečné okolnosti vycházel z toho, že všechny ostatní členské státy dodržují unijní právo, a zejména základní práva, která unijní právo zakotvuje.

Dále připomněl, že mezi státy EU se uplatní zásada vzájemného uznávání, tedy obecná povinnost členského státu vykonat evropský zatýkácí rozkaz. Vykonávající justiční orgány mohou odmítnout výkon rozkazu pouze v taxativně vyjmenovaných případech stanovených v rámcovém rozhodnutí 2002/584. Soudní dvůr však připustil, že zásady vzájemného uznávání a vzájemné důvěry mezi členskými státy mohou být omezeny také „za výjimečných okolností“.

Soudní dvůr proto v této souvislosti uznal pravomoc soudů za určitých podmínek ukončit postup předání, pokud takové předání může vést k nelidskému nebo ponižujícímu zacházení s dotyčným ve smyslu čl. 4 Listiny, který je absolutní povahy.

Soudní dvůr tedy ověřoval, zda v tomto případě hrozí skutečné nebezpečí, že bude porušeno základní právo dotyčné osoby na nezávislý soud, a tudíž i její základní právo na spravedlivý proces stanovené v čl. 47 Listiny. Takový postup by umožnil vykonávajícímu justičnímu orgánu ve výjimečných případech nevyhovět evropskému zatýkácímu rozkazu. Existence účinného soudního přezkumu je totiž nezbytnou náležitostí pro existenci právního státu.

### Závěr Soudního dvora: situaci je třeba vždy posoudit konkrétně

V odpovědi na předběžné otázky Soudní dvůr dospěl k následujícímu: pokud vykonávající justiční orgán (v tomto případě Vrchní soud v Irsku) zjistí, že ve vystavujícím členském státě (Polsku) existuje skutečné nebezpečí porušení práva na spravedlivý proces kvůli systémovým nedostatkům soudnictví, musí ve druhé fázi konkrétním a přesným způsobem posoudit, zda z okolností projednávané věci vyplývá, že vyžádaná osoba bude po předání do vystavujícího členského státu vystavena tomuto nebezpečí.



Konkrétní posouzení je pak nutné i tehdy, pokud má soud důkazy, které existenci systémových nedostatků mohou prokázat. Výjimkou by byla pouze situace, kdy by Evropská rada přijala rozhodnutí o tom, že jsou ve vystavujícím členském státě závažně a trvale porušovány zásady podle čl. 2 SEU, tedy zásady vlastní právnímu státu. Pak by soud mohl výkon evropského zatýkacího rozkazu vydaného takovým členským státem odmítnout automaticky bez posuzování skutečného nebezpečí ohrožení práva dotyčné osoby na spravedlivý proces.

V rámci dialogu mezi soudy (v tomto případě Irsko a Polsko) pak má dožádaný soud či orgán v případě potřeby poskytnout veškeré objektivní informace o případných změnách týkajících se podmínek ochrany záruky nezávislosti soudnictví ve vystavujícím členském státě, které mohou vyloučit existenci nebezpečí pro dotyčného. Pokud informace nepovedou k vyloučení skutečného nebezpečí, které

v členském státě hrozí, nesmí vykonávající justiční orgán (v tomto případě Vrchní soud v Irsku) vyhovět evropskému zatýkacímu rozkazu vydanému proti takové osobě.

## Zdroje

Minister for Justice and Equality v. LM, rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ve věci C-216/18 PPU ze dne 25. července 2018.

Stanovisko generálního advokáta E. Tančeva přednesené dne 28. června 2018 (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-06/cp180095cs.pdf>).

## Fotografie

- [1] Vrchní soud v Irsku, zdroj: Flickr, autor: kieranlynam, CC BY 2.0.
- [2] Polské protesty proti reformám soudnictví, zdroj: Flickr, autor: staboslaw, CC BY 4.0.
- [3] Soudní dvůr Evropské unie, zdroj: Wikimedia Commons, autor: Cédric Puisney, CC BY 2.0.

Soudní dvůr Evropské unie [3]





## 3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

*Připravil Lukáš Hoder*

### Austrálie představila zákon proti modernímu otroctví



*Martin Pracný*

Australská vláda představila koncem června parlamentu návrh zákona o moderním otroctví, kterým reaguje na předchozí požadavek parlamentu o zavedení tohoto zákona. Výsledkem zákona budou povinné výroční zprávy, ve kterých firmy musejí popsat kroky, které podnikají proti otroctví ve svých dodavatelských řetězcích a obchodních operacích.

Definice moderního otroctví v sobě zahrnuje například nucené práce, prodej a zneužívání dětí, obchodování s lidmi, nucený sňatek nebo nucenou prostituci. Odhaduje se, že na světě může být v tuto chvíli až 70 milionů tzv. moderních otroků. Je vcelku běžné, že tento druh otroctví se objevuje i v rozvinutých demokratických společnostech. Příkladem může být Austrálie nebo Velká Británie, kde podle tamního ministerstva vnitra žije až 13 000 obětí moderního otroctví. Britská vláda na to reagovala zákonem o moderním otroctví, který vešel v účinnost v roce 2015.

#### Jakých společností se zákon dotkne?

Australský zákon, který vytvořila vláda premiéra Malcolma Turnbulla, požaduje, aby podniky s ročním konsolidovaným příjmem přesahujícím 100 milionů australských dolarů zveřejňovaly každoroční výroční zprávy, které budou obsahovat informace o nástrojích a prostředcích, jež společnosti zavedly k zamezení otroctví ve svých dodavatelských řetězcích.

Proti stanovené částce se vyjádřila například australská advokátní komora, která hranici 100 milionů australských dolarů považuje za příliš vysokou a za optimální hranici navrhla 60 milionů. V případě současné podoby zákona, kterou vláda předložila parlamentu, bude povinnost vyplývat přibližně pro tři tisíce společností působících v Austrálii. Zpráva podléhá schválení správní radou společnosti a k její-



Otroctví se vyskytuje v rybářství [1]

mu zveřejnění musí dojít do šesti měsíců od vydání výroční zprávy společnosti.

Australská vláda se také zavázala, že začne vydávat výroční prohlášení o možném riziku moderního otroctví při zadávání veřejných zakázek. Toto prohlášení vypracuje ministerstvo vnitra jménem vlády. Tři roky po účinnosti zákona by mělo dojít k zhodnocení dosažených výsledků a závěru, zda zákon slouží svému účelu.

Vláda dále vyčlenila 3,6 milionů dolarů k vytvoření speciálního oddělení pro boj s moderním otroctvím v rámci ministerstva vnitra, které bude vykonávat poradenskou činnost vůči podnikům, jichž se zákon týká. To se nelíbí mnoha lidem, kteří poukazují na to, že vláda by měla pomáhat také samotným obětem a požadují zřízení nezávislého komisaře pro boj proti otroctví.

#### Moderní otroctví v Austrálii

Podle australské nevládní organizace Walk Free Foundation, která vytváří světový index otroctví, pracuje v Austrálii zhruba čtyři tisíce lidí v podmínkách, které by se daly označit za otrocké. Jedná



### Australský parlament v Canbeře [2]

se převážně o pracovníky v zemědělství, hornictví, stavebnictví, ale také o oblast sexuálních služeb. Připomenout můžeme také chování, které spadá pod moderní otroctví a týká se některých známých společností jako je 7-Eleven nebo Pizza Hut. Tyto společnosti byly v Austrálii kritizovány za zneužívání práce přistěhovalců a nedostatečné ohodnocení jejich práce. Velkým problémem je také otroctví v rybnářství v jihovýchodní Asii, odkud pochází většina mušlí a ryb v australských supermarketech nebo otročká práce v severokorejských továrnách, kde si některé australské firmy nechávají vyrábět své produkty. Zákon by měl tedy primárně donutit společnosti tyto problémy aktivně řešit a informovat o tom veřejnost.

Australský zákon je inspirován z velké části výše zmíněným britským zákonem o moderním otroctví. Je výsledkem boje občanských společností zabývajících se lidskými právy, právníků a dalších osob, které se podobný zákon snažili prosadit na federální úrovni již několik let. Hlavním nedostatkem předpisu je absence jakékoliv penalizace za jeho porušení.

Namísto státní sankce bude proto důležité, aby na společnosti vyvíjeli tlak samotní občané, akcionáři nebo investoři společností. Austrálie by se tak během několika let ráda stala nejen regionálním, ale také světovým lídrem v boji proti modernímu otroctví.

### Zdroje

Hutchens, Gareth a Doherty, Ben. Modern slavery bill welcomed, but no penalties for breaching act. *The Guardian*. 28.6.2018 (<https://www.theguardian.com/australia-news/2018/jun/28/modern-slavery-bill-welcomed-but-no-penalties-for-breaching-act>).

McGaughey, Fiona a Nolan, Justine. Modern slavery bill a step in the right - direction - now businesses must comply. *The Conversation*. 29. 6. 2018 (<https://theconversation.com/modern-slavery-bill-a-step-in-the-right-direction-now-businesses-must-comply-99135>).

### Fotografie

- [1] Otroctví se vyskytuje v rybnářství, autor: Philippe Gabriel, Wikimedia commons, CC BY 2.0.
- [2] Australský parlament v Canbeře, autor: JJ Harrison, Wikimedia commons, CC BY-SA 4.0.



## Trestní oznámení pro pomluvu jako prostředek boje thajských společností proti ochráncům lidských práv



*Nela Černotová*

Thajský odvolací soud zprostil britského ochránce lidských práv Andyho Halla obžaloby z trestného činu pomluvy. Andy Hall byl trestně stíhán pro svou účast na zpracování zprávy finské nevládní organizace Finnwatch o pracovních podmínkách migrujících pracovníků v thajské potravinářské společnosti Natural Fruit Company Ltd.

Zpráva Finnwatch “Cheap Has a High Price”, na níž se Andy Hall podílel, popisovala situaci pracovníků ve společnosti produkující ananasové výrobky prodávané na evropském trhu. Jelikož se Andy Hall dlouhodobě zabýval situací migrujících pracovníků v Jihovýchodní Asii, Finnwatch s ním navázala spolupráci, aby koordinoval rozhovory se zaměstnanci Natural Fruit Company Ltd. (NFC). Zpráva na základě těchto rozhovorů informovala o rozsáhlém porušování lidských práv, k němuž v továrně NFC docházelo.

Dotázaní zaměstnanci si stěžovali na neexistenci pracovních smluv, mzdy pod hranici thajské minimální mzdy, povinné přesčasy 5 až 10 hodin denně a žádné právo na dovolenou. Při nástupu si pracovníci údajně museli koupit z vlastních prostředků pracovní oděv i pomůcky včetně ochranné helmy a zaměstnanecké karty.

Téměř 90 % zaměstnanců NFC bylo dle zprávy z Myanmaru a z nich přibližně třetina pracovala v Thajsku nelegálně. Myanmarští zaměstnanci vytýkali společnosti diskriminační zacházení, zabavování cestovních dokladů a násilné chování ze strany nadřízených. Dalším problémem byla dle zprávy nedostatečná opatření pro bezpečnost práce, jež vedla u zaměstnanců k zdravotním potížím, úrazům a dokonce k úmrtí.

### Trestní stíhání Andyho Halla

V únoru a dubnu 2013 byla proti Andymu Hallovi zahájena dvě trestní stíhání pro trestný čin pomluvy na základě trestního oznámení společnosti NFC.



Thajský Nejvyšší soud [1]

Jedno trestní stíhání se týkalo zmíněné zprávy Finnwatch a druhého rozhovoru, který o této zprávě poskytl televizi Al Jazeera.

Jedno z těchto trestních stíhání bylo v listopadu 2016 zastaveno z důvodu porušení procesních pravidel ze strany thajské policie a z důvodu místní nepříslušnosti thajských soudů, protože rozhovor Al Jazeera poskytl Hall v Myanmaru. V druhém trestním stíhání byl Andy Hall v září 2016 podmíněně odsouzen k trestu odnětí svobody na tři roky s odkladem na dva roky a dále mu soud uložil zaplatit pokutu 150 tisíc thajských bahtů (cca 100 tisíc Kč). Proti tomuto rozsudku se Andy Hall odvolal a v květnu 2018 byl odvolacím soudem zproštěn obžaloby v plném rozsahu.

Soud ve zprošťujícím rozsudku deklaroval, že Andy Hall skutečně provedl rozhovory se zaměstnanci NFC a že existovala reálná možnost, že ve společnosti docházelo k porušování lidských práv, jak uvedla Finnwatch ve své zprávě. Dále také odvolací soud uvedl, že zjišťování stavu pracovních podmínek v potravinářských společnostech, které Hall a Finnwatch prováděli, bylo ve veřejném





Protest v Haagu za práva Andyho Halla [2]

zájmu. Jak Hall, tak NFC se stále proti tomuto rozsudku mohou odvolat k thajskému Nejvyššímu soudu.

### Občanskoprávní řízení ve stejné věci

Natural Fruits Company Ltd. vedle trestních oznámení podala proti Hallovi i dvě žaloby v občanskoprávním řízení. Řízení na základě žaloby vyžadující po Hallovi náhradu škody 300 mil. bahtů (cca 200 mil. Kč) údajně způsobené zveřejněním zprávy Finwatch, bylo do vydání pravomocného rozhodnutí v řízení trestněprávním přerušeno.

Druhou žalobou se NFC domáhá 100 mil. thajských bahtů (cca 66 mil. Kč) jako náhradu škody údajně způsobené Hallem poskytnutím rozhovoru o pracovních podmínkách zaměstnanců společnosti Al Jazeere. V prvním stupni soud žalobu odmítl z důvodu nedostatku místní příslušnosti. Odvolací soud však rozhodl, že soud příslušný byl a soudu prvního stupně věc vrátil k projednání.

Soud prvního stupně pak uložil Hallovi zaplatit NFC náhradu škody ve výši 10 mil. bahtů (cca 6,6 mil. Kč) plus úrok z prodlení 7,5 % od data podání žaloby. Proti tomuto rozsudku podal Hall odvolání.

### Případ 14 migrujících pracovníků

V listopadu roku 2016 podala společnost Thamkaset Company Ltd. (TC), věnující se chovu kuřat, trestní oznámení pro trestný čin pomluvy na 14 svých zaměstnanců. Společnost tak reagovala na stížnost, kterou tito zaměstnanci podali k thajské Národní komisi pro lidská práva ohledně nezákonných pracovních podmínek v TC. Podat stížnost těmto migrujícím pracovníkům pomáhal rovněž Andy Hall. Pracovníci si stěžovali na pracovní dobu až 20 hodin denně bez dne pracovního klidu po dobu 40 a více dnů, mzdu pod hranicí minimální mzdy, neplacení přesčasů a zabavování cestovních dokladů.





Thajská vlajka [3]

Soud v červenci 2018 rozhodl, že zaměstnanci podali stížnost v dobré víře za účelem domáhat se svých práv, která jsou garantována thajskou ústavou a mezinárodními smlouvami a zprostil je obžaloby v plném rozsahu.

### Vyjádření Evropského parlamentu a OSN

K případu Andyho Halla se vyjadřoval také Evropský parlament (EP), který po jeho odsouzení v roce 2016 vydal usnesení, jež kritizuje odsuzující rozsudek a jeho dopad na práci ochránců lidských práv. Dále v usnesení EP vyzval thajskou vládu, aby zamezila stíhání ochránců lidských práv v rozporu s mezinárodními standardy.

V polovině května 2018 na trestní řízení jak s Andym Hallem, tak i se 14 zaměstnanci TC, reagoval Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva. Skupina expertů OSN v tiskovém prohlášení kritizovala zneužívání ustanovení thajského trestní-

ho zákoníku o trestném činu pomluvy k umlčení těch, jejichž práva jsou porušována, a těch, kteří na toto porušování upozorňují. Dále skupina vyjádřila znepokojení nad jednáním společností spočívajícím v podávání trestních oznámení na ochránce lidských práv proto, že dělají svou práci, a nad dopadem tohoto jednání na svobodu projevu.

Tiskové prohlášení také připomnělo výzvu Výboru pro lidská práva, aby státy pomluvu dekriminalizovaly, případně aby ani v nejzávažnějších případech odsouzeným pro tento trestný čin nebyl ukládán trest odnětí svobody.

### Zpráva OBSE o trestném činu pomluvy

Podle studie Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) z roku 2017 má z 57 členských států 42 ve svém právním řádu trestný čin pomluvy zakotven. V naprosté většině z nich, včetně ČR, lze pak za pomluvu uložit trest odnětí svobody. Nejprísněji je na tom Německo, kde lze pro tento trestný čin odsoudit až k pěti letům vězení. Od roku 2009 však 12 členských států OBSE pomluvu dekriminalizovalo. Zvláštní ochranu hlavy státu před pomluvou má trestněprávně upravenou méně než polovina členských států OBSE.

### Zdroje

- Office of the High Commissioner for Human Rights. 2018. Thailand: UN experts condemn use of defamation laws to silence human rights defender Andy Hall. Geneva: United Nations (<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23095&LangID=E>).
- Organization for Security and Co-operation in Europe. 2017. Defamation and Insult Laws in the OSCE Region: A Comparative Study. Vienna: OSCE (<https://www.osce.org/fom/282016>).
- Phasuk, Sunai. 2018. "Thai Court Acquits Migrant Workers of Defamation." Human Rights Watch. July 12, 2018 (<https://www.hrw.org/news/2018/07/12/thai-court-acquits-migrant-workers-defamation>).

### Fotografie

- [1] Thajský Nejvyšší soud, autor: Tevaprapas, 2010, zdroj: Wikimedia commons, CC BY 3.0.
- [2] Protest v Haagu za práva Andyho Halla, autor: Free Andy Hall, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [3] Thajská vlajka, zdroj: pxhere.com, CC0.

## 4) Česká republika a lidská práva

*Připravila Lucie Nechvátalová*

### Boj doc. Ošřádala a doc. Fajta o profesorský titul



*Lukáš Novák*

Prezident Miloš Zeman sa vzoprel akademickému obci, keď v máji 2015 odmietol vymenovať troch akademikov za profesorov, ktorých navrhli príslušné orgány českých univerzít. Dvaja z týchto kandidátov, rovnako ako vysoká škola, ktorá ich k vymenovaniu navrhla, sa domnievajú, že Zeman prekročil svoje právomoci. Súhlasia s nimi aj české súdy?

Ešte v roku 2015 predložili české vysoké školy (resp. príslušné vedecké a umelecké rady) ministrovi školstva, mládeže a telovýchovy návrh na vymenovanie celkom 45 profesorov. Vláda následne odporučila predsedovi vlády, aby kontrasignoval rozhodnutie prezidenta o vymenovaní týchto profesorov. Prezident však odmietol vymenovať troch navrhovaných za profesorov, medzi ktorými bol i doc. RNDr. Ivan Ošřádala, CSc., a tento najvyšší vedecko-pedagogický titul tak bol udelený len 42 kandidátom.

Po rozhodnutí prezidenta nevymenovať doc. Ošřádala za profesora fyziky sa doc. Ošřádala spolu s Univerzitou Karlovou obrátili na súd. Najskôr podali žalobu na nečinnosť prezidenta, ktorá spočívala v tom, že prezident nepodpísal Ošřádalaovu menovacie dekrét. Vecou sa zaoberal Mestský súd v Prahe (ďalej len „mestský súd“), ktorý žalobu zamietol. Žalobcovia následne podali kasačnú sťažnosť na Najvyšší správny súd (ďalej len „NSS“), ktorý však dospel k podobnému záveru ako mestský súd.

#### Nečinnosť prezidenta?

Proti žalobe sa prezident bránil argumentom, že vo veci vymenovania doc. Ošřádala za profesora nezostal nečinným, keďže dňa 19. 1. 2016 doručil vtedajšej ministerke školstva, mládeže a telovýchovy Kateřine Valachovej list, v ktorom ju informoval o svojom rozhodnutí nevymenovať troch navrhnutých kandidátov za profesorov. Zeman v liste neuviedol dôvody, ktoré ho viedli k takémuto



Miloš Zeman [1]

rozhodnutiu, ale miesto toho odkázal na tlačovú správu s názvom „Rozhodnutí prezidenta republiky nejmenovat tři profesory“, ktorá bola uverejnená na jeho webových stránkach dňa 6. 5. 2015 (a následne taktiež dňa 28. 5. 2015). V prípade doc. Ošřádala bola hlavným argumentom prezidenta údajná spolupráca docenta s komunistickou Štátnou bezpečnosťou – Vojenskou kontrarozvedkou v rokoch 1984 – 1989.

Žalobcovia trvali na tom, že takýto „neformálny“ list ministerke školstva nemôže byť považovaný za platné správne rozhodnutie a domáhali sa, aby súd uložil žalovanému povinnosť vydať rozhodnutie vo veci vymenovania doc. Ošřádala za profesora. Je nutné podotknúť, že v tejto fáze sa súdy vzhľadom na povahu žaloby nemohli zaoberať otázkou, či mal prezident právomoc vydať takéto zamietavé rozhodnutie, ale len skúmali či prezident naozaj zostal vo veci nečinný.





Městský soud v Praze [2]

### Názor Mestského a Najvyššieho správneho súdu

Městský soud a následne i NSS dospel k záveru, že predmetný list z januára 2016 je faktickým negatívnym správnym rozhodnutím v zmysle § 65 s. ř. s. V liste (...) „je jasne vyjadrený projev vůle prezidenta republiky nejmenovat doc. Ošťádal profesorem, přičemž byl adresován ministryni školství, mládeže a tělovýchovy, tedy tomu, komu podle zákona o vysokých školách přísluší předat prezidentu republiky návrh na jmenování profesorů.“ Z materiálneho hľadiska podľa súdu teda je možné považovať daný akt za rozhodnutie, a prezident tak nezostal v danej veci nečinný.

### Chýbajúca kontrasignácia predsedom vlády?

Ďalšou námietkou sťažovateľov bolo, že podľa nich prezidentov list nemôže byť považovaný za platné rozhodnutie vo veci, keďže nebolo v zmysle čl. 63 odst. 3 kontrasignované predsedom vlády alebo povereným členom vlády. Oba sudy argumentovali tým, že negatívne rozhodnutie prezidenta nevyžaduje spolupodpis predsedu vlády. K tejto otázke sa následne vyjadril i Ústavný súd (ďalej len „ÚS“), na

ktorý sa žalobcovia obrátili po zamietavých rozhodnutiach mestského súdu a NSS.

ÚS najskôr potvrdil, že prezident v danej veci nezostal nečinným, a to i napriek formálnym nedostatkom, ktoré dané rozhodnutie vykazovalo, a následne sa vyjadril i k námietke chýbajúceho podpisu rozhodnutia predsedu vlády. Podobne ako predchádzajúce sudy dospel k záveru, že prezidentove negatívne rozhodnutie nevyžaduje kontrasignáciu vlády, keďže v opačnom prípade by dochádzalo k absurdným situáciám. V tomto prípade by bolo úplne nelogické požadovať, aby vláda vyjadrila svoj súhlas s prezidentovým rozhodnutím nevymenovať troch kandidátov za profesorov, keďže ona sama daných kandidátov prezidentovi navrhla.

### Žaloba proti rozhodnutiu správneho orgánu

Okrem žaloby na nečinnosť podali doc. Ošťádal s Univerzitou Karlovou na prezidenta ešte jednu žalobu, ktorou sa už priamo domáhali, aby súd zrušil prezidentove rozhodnutie nevymenovať doc. Ošťádal za profesora. Městský súd najskôr túto žalobu



Vlajka Prezidenta ČR [3]

proti rozhodnutiu správneho orgánu z dôvodu omeškania odmietol. Žalobcovia podali kasačnú sťažnosť proti tomuto uzneseniu mestského súdu. NSS tentokrát vyhovel sťažovateľom a vrátil vec mestskému súdu, ktorý sa tak musel opätovne zaoberať otázkou lehoty pre podanie žaloby. NSS odôvodnil svoje rozhodnutie poukazujúc na procesný nedostatok, ktorého sa mestský súd dopustil, keď odmietol žalobu bez toho, aby dal žalobcom priestor vyjadriť sa k jej včasnosti a navrhnúť prípadné dôkazy. Žalobcovia však neuviedli žiadne nové relevantné skutočnosti, a preto mestský súd žalobu opätovne odmietol.

Spor o začiatok plynutia lehoty na podanie žaloby ukončil NSS rozhodnutím zo dňa 15. 2. 2018, v ktorom zaviazal mestský súd právnym názorom, že žaloba bola podaná včas, a súd sa tak musel meritórne zaoberať zákonnosťou prezidentovho rozhodnutia. Pre úplnosť dodávame, že mestský súd spojil žalobu doc. Oštádala so žalobou doc. Fajta k spoločnému prejednávaniu. Umelecký historik Jiří Fajt bol taktiež navrhnutý na vymenovanie za profesora, avšak podobne ako v prípade doc.

Oštádala prezident odmietol vymenovať doc. Fajta za profesora.

### Zodpovednosť prezidenta za výkon svojej funkcie

Prezident sa proti žalobe bránil argumentom, že výkon jeho právomocí nemôže byť (s výnimkou velezrady) predmetom súdneho preskúmania, keďže podľa čl. 54 odst. 3 Ústavy prezident nie je z výkonu svojej funkcie zodpovedný. Takýto názor však súd odmietol argumentujúc: „Prezident republiky nemůže být za jednání při výkonu své funkce trestně stíhán ani za něj nemůže odpovídat soukromoprávně. To ovšem nic nemění na tom, že prezident republiky jako státní orgán je vždy při výkonu pravomocí vázán ústavními i obyčejnými zákony a zákonnost jeho postupu je příslušnými právními prostředky přezkoumatelná.“

Mestský súd po zvážení všetkých skutočností zrušil rozhodnutie prezidenta o nevyzmenovaní docentov Oštádala a Fajta za profesorov. Súd najskôr poukázal na to, že postup vymenovania profesorov je



presne upravený v zákone o vysokých školách, ktorý stanovuje presné podmienky, ktoré musí kandidát spĺňať na to, aby mohol byť vymenovaný za profesora.

### Kto posudzuje vhodnosť kandidátov?

Z príslušných ustanovení vysokoškolského zákona jasne vyplýva, že to, či daný kandidát spĺňa predpísané predpoklady, alebo nie, skúma príslušný orgán verejnej vysokej školy zložený z odborníkov z daného odboru. Orgánom výkonnej moci (ministromi školstva, mládeže a telovýchovy či prezidentovi republiky) teda neprislúcha právomoc znova preskúmať, či je daný kandidát spôsobilý na to, aby bol vymenovaný za profesora. Podľa súdu sa ich rola v procese vymenovania profesorov obmedzuje len na kontrolu toho, či predchádzajúci postup vysokých škôl prebehol v súlade so zákonom. V prípade, že by orgány verejnej moci rozhodovali o tom, kto bude vymenovaný za profesora, by mohlo dôjsť k zásahu do autonómie vysokých škôl a taktiež i zásahu do ústavne garantovaných slobôd vedeckého bádania a umeleckej tvorby.

Z rozsudku mestského súdu ďalej vyplýva, že prezident môže rozhodnúť, že navrhovaných kandidátov na profesorov nevymenuje iba v prípade, keď zistil, že daný uchádzač neprešiel riadne stanoveným postupom, prípadne že tento proces výberu bol v rozpore so zákonom. Prezident musí svoje

### Pražský hrad [4]



rozhodnutie dostatočne odôvodniť, čo však v prípade doc. Ošťádal a doc. Fajta nespravil. Ako už bolo spomenuté vyššie, prezident v predmetnom liste priamo neuviedol dôvody svojho rozhodnutia a podľa súdu: „Odkaz na mediální vyjádření tiskového mluvčího prezidenta republiky soud jako odůvodnění napadeného rozhodnutí nemůže akceptovat, protože odůvodnění rozhodnutí musí být obsaženo přímo v rozhodnutí samotném (...).“ Chýbajúce odôvodnenie bolo takou vadou, pre ktorú súd prezidentove rozhodnutie zrušil a vrátil k ďalšiemu prejednávaniu.

### Prezidentova odveta

Hrad sa následne v máji 2018 obrátil na NSS, kde brojil proti rozsudku mestského súdu. Aj napriek prezidentovmu návrhu NSS nepriznal kasačnej sťažnosti odkladný účinok. NSS následne 21. 6. zastavil konanie vo veci nevymenovania doc. Ošťádal a doc. Fajta za profesorov potom, čo prezident Zeman stiahol svoju kasačnú sťažnosť späť v plnom rozsahu.

Prezidentov právnik Marek Nespala pre ČT24 uviedol, že prezident vo veci rozhodne na základe nových podkladov, ktoré si vyžiadal od Univerzity Karlovej, avšak to, kedy k tomu dôjde, známe zatiaľ nie je. Prezident Zeman zároveň potvrdil, že trvá na svojich výhradách, na základe ktorých odmietol vymenovať akademikov za profesorov.

### Zdroje

- ČT24. 21. června 2018. Zeman vzal zpět kasační stížnost v kauze profesorů. Trvá ale na tom, že Ošťádal a Fajt mají morální vady (<https://ct24.ceskatelevize.cz/node/2516644>).
- Nález Ústavního soudu ze dne 7. 11. 2017, sp.zn. Pl. ÚS 12/17.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 3. 2017, č.j. 7 As 242/2016 – 43.
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2018, č. j. 10 A 174/2016 – 143.
- Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 6. 2018, 1 As 170/2018 – 46.

### Fotografie

- [1] Městský soud v Praze, autor: Chabe01, Wikimedia commons, CC-BY-SA-4.0.
- [2] Miloš Zeman, autor: David Sedlecký,2 Wikimedia commons, CC-BY-SA-4.0.
- [3] Vlajka prezidenta ČR, autor: unknown, Wikimedia commons, Public domain.
- [4] Pražský hrad, autor: RalfGervink, pixabay, CC0 Creative Commons.

## Důsledky neoznámení podjatosti soudce: kárné řízení se soudkyní Mašínovou



*Kristýna Šulková*

Nezávislost, nestrannost a zákonnost jsou bezesporu fundamentální požadavky, které jsou kladeny na soudce. Jejich dodržování je zásadní pro zajištění práva na spravedlivý proces každého jedince, ale také pro důvěru veřejnosti ve spravedlivé fungování justice. Jaké kárné důsledky jsou spojeny s neoznámením vlastní podjatosti ze strany soudce?

Nejvyšší správní soud (dále i „NSS“) se jako soud kárný zabýval údajným kárným deliktem, kterého se měla dopustit Mgr. Mašínová (dále i „kárně obviněná“), soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 9, při výkonu své funkce. Tvrzené pochybení mělo být založeno na faktu, že soudkyně neoznámila předsedovi soudu svou možnou podjatost v jednom ze svých případů, a navíc v tomto případě nerozhodla nezaujatě. Měla se tak dopustit ohrožení nezávislosti a nestrannosti soudní moci.

Za toto chování jí bylo předsedou Nejvyššího soudu (dále i „kárný navrhovatel“) navrženo kárné opatření odvolání z funkce, tedy trest nejpřísnější, jaký lze soudci uložit, a předsedkyní Obvodního soudu pro Prahu 9 (dále i „kárná navrhovatelka“) jí bylo navrženo snížení platu o 30 % na jeden rok, tedy druhé nejpřísnější kárné opatření.

Dle kárných navrhovatelů čtyři roky před rozhodováním výše zmiňovaného sporu kárně obviněná udržovala velmi blízký vztah s tehdejší předsedou Fotbalové asociace ČR Miroslavem Peltou, který byl funkčně nadřízen žalobcům v oné věci. Dříve od něj soudkyně přijímala výhody jako VIP vstupenky na sportovní utkání, zajištění zahraničních cest na zápasy fotbalové reprezentace ČR včetně letenek a ubytování. Miroslav Pelta vyjádřil v médiích svůj zájem na výsledku sporu, v den jednání si se soudkyní zaslali 8 SMS zpráv a v období půl roku byli sto šedesátkrát v telefonním kontaktu.

Dále měla Mgr. Mašínová ve věci jednat tak, že zvýhodnila žalobce a zařídila pro ně příznivý výsledek sporu. Konkrétně jednostranně posoudila a následně neprovedla navržené důkazy výslechy svědků,



Nejvyšší správní soud [1]

které (především) žalovaní označili za zásadní pro posouzení věci. Pro odmítnutí důkazů neměla mít přítom dostatek informací.

Mgr. Mašínová ve svém vyjádření uvedla, že v minulosti sice měla vztah s panem Peltou, ale on sám nebyl účastníkem řízení. Se samotnými účastníky se nikdy předtím nepotkala, tudíž nepociťovala důvod ke své podjatosti. Co se týče jednání, popřela, že by chtěla zvýhodnit žalobce. Provedení důkazů údajně odmítla pro nevěrohodnost svědků a nadbytečnost takových důkazů. Uvedla, že se pochybení spočívajícího v předčasném vyhodnocení důkazů dopustila, ale nepovažovala jej za natolik zásadní, aby jí za něj bylo uloženo kárné opatření odvolání z funkce.

### Nezávislé a nestranné posouzení věci?

Soudce je povinen rozhodovat nestranně a spravedlivě a musí se zdržet všeho, co by mohlo takový způsob rozhodování ohrozit. Aby se účastník sporu mohl spolehnout na objektivnost soudního rozhodování, nesmí být dán důvod pochybovat o podjatosti soudce. Důvod však musí mít konkrétní skutkový základ a dosahovat určité intenzity, neboť soudce může mít v osobním životě různorodé vztahy. Soudce sám pak musí rozpoznat intenzitu důvodů pochybovat o své nepodjatosti.



Dokazováním kárný senát zjistil, že soudkyně s Miroslavem Peltou skutečně v minulosti udržovala blízký vztah, který byl spojen s poskytováním různorodých benefitů. Kárně obviněná rozhodovala ve výše zmiňovaném sporu žalobců a fotbalového rozhodčího o pravdivosti jeho výroků ohledně existence korupce při nasazování rozhodčích do zápasů, přičemž její bývalý partner byl v této kauze navrhován jako svědek a byl předsedou Fotbalové asociace České republiky. Svou podjatost tedy měla a mohla rozpoznat.

Kárný soud konstatoval, že v konkrétním případě je podstatné zohlednit, že spor se týkal prostředí fotbalu, které je veřejně známé pro četnou korupci, jednalo se o kauzu, která mohla ohrozit pověst vrcholného fotbalového prostředí, a byla známá a mediálně sledovaná. Zájem na správném posouzení případu s ohledem na vnímání nestrannosti a nezávislosti soudnictví ze strany veřejnosti zde byl o to více podstatný.

Z protokolu o jednání v předmětné věci a rozsudku Mgr. Mašínové vyplynulo, že soudkyně odmítla provést téměř všechny důkazy. Dokonce její odůvodnění rozsudku obsahuje informace, které nebyly uvedeny v žalobě, ve vyjádření účastníků ani řečeny při jednání. Závažnost pochybení při odmítnutí

navrhovaných důkazů byla zdůrazněna odvolacím soudem a NSS se s ním v tomto ztotožnil.

NSS k tomu uvedl, že „[p]ostup kárně obviněné však nasvědčuje spíše tomu, že svůj názor měla „hotový“ již na začátku jednání v tom smyslu, že skutkovou a právní pozici žalovaného považovala za nesprávnou a nebyla ochotna vystavit svůj názor konfrontaci s tvrzeními a důkazy navrženými žalovaným“.

### Odvolání z funkce, nebo snížení platu o třicet procent?

Uvedeným se kárně obviněná v obou případech dopustila kárného provinění, když dle § 80 zákona o soudech a soudcích „[p]ři výkonu funkce soudce nerozhodovala nestranně a spravedlivě a nezdržela se všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů, zavedla příčinu ke snížení důvěry v soudnictví a jeho dobrou pověst, nevystupovala nezájatě ke stranám nebo účastníkům řízení bez předsudků a nedbala svým chováním o to, aby její nestrannost nebyla důvodně zpochybnována.“

Kárný soud důkladně zvažoval, jaký z navržených trestů pro soudkyni zvolí. Zdůraznil, že Mgr. Ma-

Ilustrační foto [2]







## Spravedlnost [2]

šínová nejednala „[v]e prospěch žalobců proto, že měla úzký vztah s panem Peltou“. Poznámka, že takové fatální provinění by zakládalo důvod pro odvolání z funkce a obvinění z trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby.

Při své úvaze NSS zohlednil především závažnost daných kárných deliktů. Soudkyně se dopustila obou z projednávaných provinění, čemuž musel korespondovat i přísný trest. Jejím jednáním došlo k poškození důvěryhodnosti justice. Nakonec bylo rozhodnuto o snížení platu o 30 % po dobu jednoho roku, což je maximální výše srážky i doby, na kterou lze toto kárné opatření uložit.

Kárný soud se rozhodl pro mírnější trest než odvolání z funkce především kvůli perspektivě profesního vývoje obviněné, která vyjádřila vůli se podobným pochybením příště vyhnout. Kárný soud uvěřil, že kárně obviněná má potenciál na úkor nižší rychlosti zvýšit kvalitu své práce.

## Závěr

Vyvstávající otázkou je, zda by zákon neměl nabízet více možností kárných opatření, kterými by se dala lépe vystihnout závažnost deliktu a usnadnit rozhodování kárných senátů v hraničních případech.

Jedním z hraničních případů je i tento, kdy snížení platu o 30 % může působit mírně, ale odvolání z funkce by bylo nepřiměřené.

Eventuálně by se dalo uvažovat o vyšších srážkách z platu (např. 40 % a více), což by však mohlo působit fakticky stejně jako odvolání z funkce. Navíc by to zakládalo ohrožení právě zásady nezávislosti a nestrannosti soudce, neboť ta je mimo jiné zajištěna dostatečným finančním ohodnocením soudců. Pravděpodobně by byla přípustnější možnost snížit plat o 30 %, ale po dobu delší než jeden rok, což by nemuselo mít tak riskantní dopady.

## Zdroje

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 16 Kss 1/2018 – 207.

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. 16 Kss 1/2018 – 109.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

## Fotografie

[1] Nejvyšší správní soud, autor: Millenium187, 11. 6. 2011, zdroj: Wikipedia Commons, CC BY SA 3.0.

[2] Justice, zdroj: Pixabay.

[3] Spravedlnost, zdroj: Pixabay.



## Odškodnění rodičů za nezapsané jméno dítěte do matriky



*Barbora Antonovičová*

Rodiče chtěli dát svému synovi křestní jméno Thymian, ale matriční úřad ho odmítl zapsat. Jméno totiž nebylo v seznamu Ministerstva vnitra ani v doporučené příručce jmen. Jejich syn měl tak téměř tři roky v rodném listě v kolonce křestní jméno uvedeno „nezjištěno“. Nejvyšší správní soud již v lednu 2015 rozhodl, že matriční úřad nepostupoval správně a nyní dal Ústavní soud šanci rodičům získat za uvedené pochybení náhradu škody.

### Nezvyklé křestní jméno může být problém

Otec z České republiky a matka původem ze Spojených států amerických vybrali pro svého novorozeného syna křestní jméno Thymian, matriční úřad ho však odmítl zapsat. Úřad po nich požadoval na základě § 62 odst. 1 zákona o matrikách dodání znaleckého posudku ohledně pravopisné podoby jména. Ten však rodiče nenechali vyhotovit, doložili jen informace z veřejně dostupných webových stránek, a úřad proto řízení o zápisu požadovaného jména zastavil.

Následná žaloba rodičů ke Krajskému soudu v Hradci Králové byla zamítnuta. Soud konstatoval, že jméno Thymian je v České republice neobvyklé a běžně neužívané a rovněž není uvedeno v seznamu vedeném Ministerstvem vnitra ani v jazykové příručce. Potvrdil proto, že rodiče musí dodat úřadem požadovaný znalecký posudek ohledně jeho pravopisné podoby. Nezabýval se ani důvody rodičů, že šlo o jejich svobodnou a společnou volbu a toto jméno měl jeden z předků matky.

### Nejvyšší správní soud měl na věc jiný názor

Rodiče proto podali kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Dle jejich názoru bylo potřeba zkoumat okolnosti a důvody volby jména dítěte a pouhá absence jména v příručce dr. Knappové nebo okolnost, že dané jméno zatím nemělo v ČR žádného nositele, nemohly být důvodem pro pochybnosti ohledně správné pravopisné podoby jmé-



Ilustrační foto [1]

na a vyžadování znaleckého posudku ve smyslu § 62 odst. 1 zákona o matrikách. Rodiče také namítali to, že se v tomto případě jednalo o zásah do jejich soukromého a rodinného života, neboť bylo zasaženo do jejich svobodné vůle při výběru jména pro jejich dítě.

Nejvyšší správní soud rozhodl, že správní orgány mohly a měly v tomto případě provádět vlastní dokazování (např. výpovědi matky nebo výpisy z veřejně dostupných zahraničních databází) a až poté měly požadovat znalecký posudek. Neuvedení jména v databázi Ministerstva vnitra a v jazykové příručce nebylo samo o sobě dostatečným důvodem k výzvě k doložení znaleckého posudku a jednalo se o přílišný formalistický přístup.

Správní orgány byly povinny pokračovat v dokazování, a pochybily tak při interpretaci a aplikaci § 62 odst. 1 zákona o matrikách. Nejvyšší správní soud proto zrušil všechna rozhodnutí ve věci. Následně bylo chlapci jméno Thymian zapsáno do rodného listu.

### Právo na přiměřené zadostiučinění?

Protože rodičům nebylo umožněno v důsledku výše uvedeného postupu správních orgánů pojmenovat svého syna dle jejich přání, podali žalobu k Obvod-



### Plenární místnost Ústavního soudu [2]

nímu soudu pro Prahu 7 s tím, že jim byla způsobena nemajetková újma, kterou následně vyčíslili na 50 000 Kč pro každého. Obvodní soud v rozsudku přiznal každému z rodičů 15 000 Kč, které mělo zaplatit Ministerstvo vnitra v pozici žalovaného.

Na základě odvolání Městský soud v Praze rozsudek obvodního soudu zrušil a žalobu zcela zamítl. Dle jeho názoru rozhodnutí, kterým matriční úřad zastavil řízení, bylo pouze rozhodnutím procesní povahy, nemohlo proto dojít k odškodnění, jelikož toto rozhodnutí nesplňovalo podmínky zákona podle § 5 písm. a) a § 8 odst. 1 zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Dalším krokem rodičů bylo podání ústavní stížnosti. Poukazovali na nesprávný postup obecných soudů při posuzování jejich nároku na náhradu škody. Rozporovali především závěr odvolacího soudu ohledně posouzení charakteru rozhodnutí o zastavení řízení a poukazovali také na délku trvání zásahu – téměř tři roky.

Ústavní soud konstatoval, že odpovědnost státu za jeho chybný postup je odpovědností objektivní (tj. bez nutnosti prokázat zavinění) a nelze se jí zprostit. Dle názoru soudu v tomto případě došlo k porušení práva na spravedlivý proces dle článku 36 Listiny. Z vymezení práva na spravedlivý proces nebylo možné dospět k závěru, že by pro účely náhrady škody byla rozhodnutí správních orgánů rozlišována podle jiného kritéria, než je jejich zákonnost či nezákonnost. Soudce zpravodaj Tomáš Lichovník uvedl, že „nelze rozlišovat, zda je rozhodnutí procesní nebo meritorní, záleží na tom, zda bylo nezákonné a zda rozhodnutím mohlo dojít k zásahu do práv.“

Nebylo tedy rozhodující, jakým způsobem bylo rozhodnutí právněteoreticky označeno a povinnost odčinit způsobenou újmu se vztahovala i na tzv. procesní rozhodnutí. Každé nezákonné rozhodnutí správního orgánu dle názoru Ústavního soudu zasáhne do práv osoby vždy určitou mírou, s ohledem na konkrétní případ. Za takový zásah náleží přiměřené zadostiučinění, jehož konkrétní forma pak záleží na intenzitě zásahu. Může jít o prosté



přiznání chyby, omluvu, či finanční kompenzaci, která byla v tomto případě dle Ústavního soudu namíste. Peněžní suma přiznaná stěžovatelům soudem prvního stupně byla v tomto případě v souladu s ústavními požadavky.

Městský soud v Praze, vázán výše uvedeným názorem Ústavního soudu, na konci července 2018 rozhodl, že každému z rodičů za nezákonný zásah přísluší finanční zadostiučinění ve výši 15 000 Kč a také náhrada nákladů řízení. Přiznané částky musí Ministerstvo vnitra žalobcům uhradit do třiceti dnů od nabytí právní moci rozhodnutí.

**Závěr**

Tímto nálezem Ústavní soud potvrdil objektivní odpovědnost státu za nezákonná rozhodnutí státních orgánů bez ohledu na jejich právní povahu. Současně uvedl, že za každé takové rozhodnutí náleží přiměřené zadostiučinění. Doufejme tedy, že do budoucna se obecné soudy budou řídit tímto

**Matrika narozených [3]**

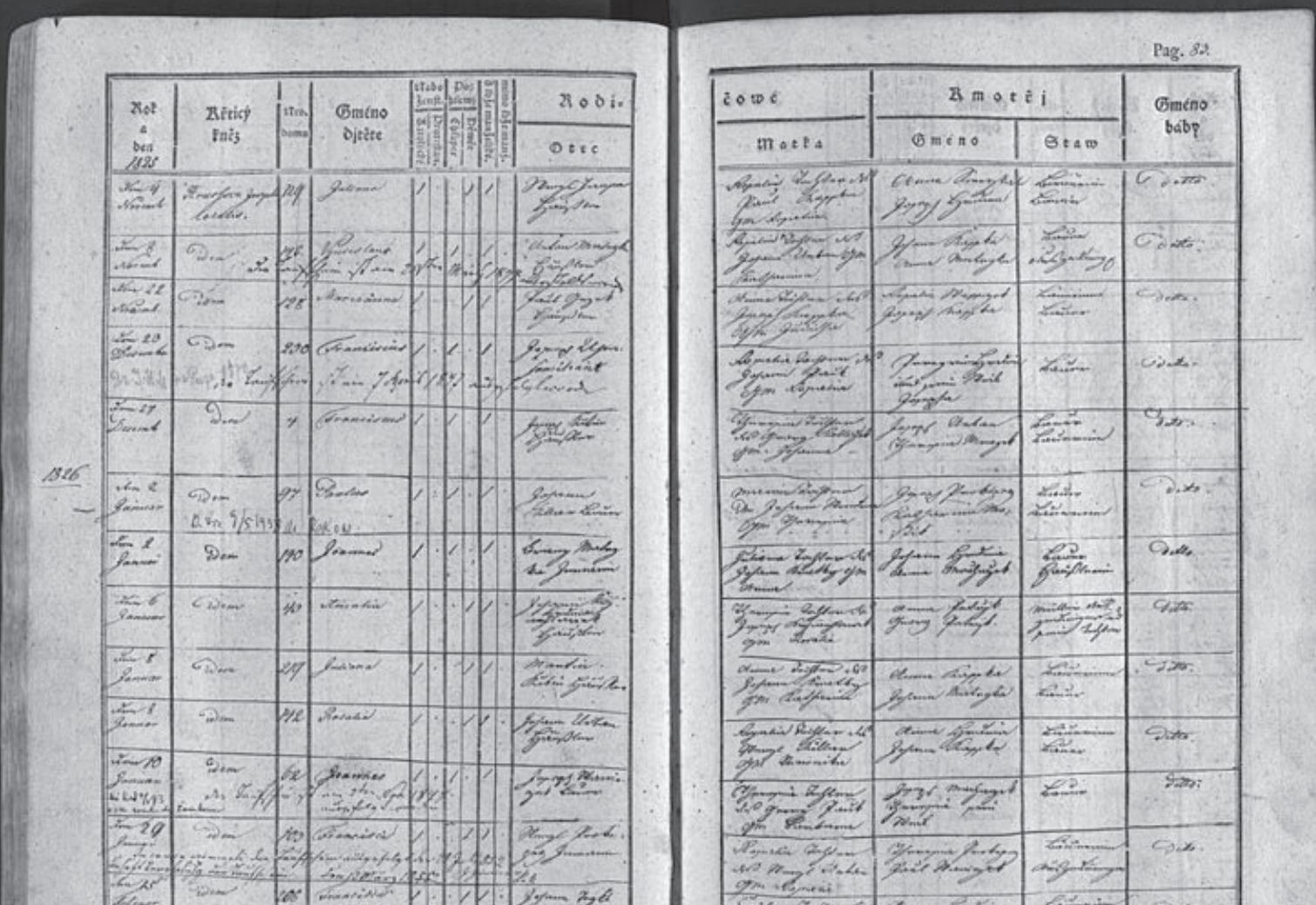
nálezem a nebudou již k odškodňování za nezákonná rozhodnutí přistupovat příliš formalisticky.

**Zdroje**

- Jméno Thymian matrika neuznala, v kolonce stálo ‚nezjištěno‘. Rodiče mají šanci na odškodnění, iRozhlas, 22. 5. 2018, ČTK ([https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/matrika-jmeno-thymian-ustavni-sou0d\\_1805221651\\_ako](https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/matrika-jmeno-thymian-ustavni-sou0d_1805221651_ako)).
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2018, sp. zn. I. ÚS 1676/17.
- Rozsudk Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2015, č. j. 4 As 155/2014 - 32.
- Thymian vyhrál u soudu. Matrika musí po třech letech jméno dítěte uznat, rodiče získají odškodné, iRozhlas, 25. 7. 2018, Jana Magdoňová ([https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/detska-jmena-thymian-soud\\_1807252102\\_per](https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/detska-jmena-thymian-soud_1807252102_per)).

**Fotografie**

- [1] Novorozenec, zdroj: Pxhere, Creative Commons CC0.
- [2] Plenární místnost Ústavního soudu, autor: Martin Strachon, zdroj: Wikipedia Commons, CC BY SA 4.0.
- [3] Matrika narozených, autor: Parish of Bystřec, zdroj: Wikipedia Commons, úřední dílo vyňaté z ochrany autorského zákona.



# Monitoring lidskoprávních publikací

## Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech



*Kristýna Šulková*

### Vnitrostátní právo

- Fialová, E.: Využití algoritmů při profilování v trestním řízení a důsledky pro lidská práva. Časopis pro právní vědu a praxi 2/2018.
- Fryšták, M. – Čep, D.: Islamofobie v České republice a její vliv na trestnou činnost – zamyšlení nad jedním případem. Trestněprávní revue 6/2018.
- Nehudková, E.: Diskriminace v přístupu k tržnímu bydlení z důvodu etnického původu. Právní rozhledy 10/2018.
- Kalvodová, V.: Zásada přiměřenosti trestu ve světle nálezu Ústavního soudu č. II 2027/17. Trestní právo 2/2018.
- Kliment, L.: Řetězení pracovních poměrů – Ústavní soud versus dosavadní praxe. Bulletin advokacie 5/2018.
- Kokeš, M.: Judikatura NSS: Tikající bomba soudního přezkumu voleb? Soudní rozhledy 5/2018.
- Kysela, J.: Milost jako uznání limitů práva. Právní rozhledy 12/2018.
- Mates, P.: Ochrana důstojnosti úřadu. Právní rozhledy 11/2018.
- Palásek, M.: Regulace prodejní doby jako projev ochrany rodiny. Právní rozhledy 10/2018.
- Rademacherová, K.: Je svoboda šířit a přijímat informace ve virtuálním prostředí svobodou virtuální? Jurisprudence 3/2018.
- Švelová, T.: Vyrovnávání pozice žen v českém pracovním prostředí: britská inspirace. Právní rozhledy 11/2018.
- Štefko, M.: Kauza hornické důchody v reformě z roku 2016, odůvodněnost zvláštního důchodového věku. Časopis pro právní vědu a praxi 1/2018.

- Švec, M. – Žulová, J. – Madleňák, A.: Účast' zaměstnanca na štrajku ako prekážka v práci. Právny obzor 2/2018.
- Vomáčka, V.: Ekologické spolky v pozici žalobců aneb s čím se potýkají české správní soudy. Soudní rozhledy 6/2018..

### Mezinárodní právo a právo Evropské unie

- Barancová, H.: Dovolenkové právo v judikatuře Súdneho dvora EÚ pracovnoprávna úprava Zákonníka práce. Časopis pro právní vědu a praxi 2/2018.
- Clark, B.: Scotland's Future in the UK and Europe. Mezinárodní politika. 15.5.2018.
- Grochová, M.: Přístup k rodičovství v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. Jurisprudence 3/2018.
- Konečná, L.: Trest smrti ve Střední, Jižní, Jihovýchodní a Východní Asii. Global politics. 10.6.2018.
- Matějec, M.: Přednost unijního práva a doktrína controlimiti ve světle rozsudku Taricco. Jurisprudence 3/2018.
- Matysová, M. – Nonnemann, F.: Možnost odmítnout uplatnění práva subjektu údajů dle GDPR. Právní rozhledy 12/2018.

### Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

- Coimbra, M.: The politics of pension reform in Eastern European countries: the Slovak example. Studia politica slovacca 1/2018.
- López, G. M.: Agonism in IR: a defense of 'the political'. Mezinárodní politika. 3.7.2018.
- Maco, J.: Strategické angažovanie Ruskej federácie a Spojených štátov amerických v Južnom Kaukaze: Štyri etapy vývoja. Vojenské rozhledy 2/2018.
- Müller, H.: Trump's Folly and the Call to Europe. Mezinárodní politika. 24.5.2018.

AKTUÁLNĚ ZE SVĚTA LIDSKÝCH PRÁV

Sledujte náš Facebookový profil:

[www.facebook.com/Centrumlidskaprava](https://www.facebook.com/Centrumlidskaprava)



# Redakce Bulletinu

Editor: *Jan Lhotský*

## 1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:



JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Vystudoval právo a ekonomii, poté pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu, jež je zodpovědná za vnější vztahy EU. Rovněž působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

**Mgr. Helena Kopecká:** Absolvovala Právnickou fakultu UK. V minulosti pracovala jako právnička v Organizaci pro pomoc uprchlíkům. Působila jako stážistka OSN a následně jako konzultant na Zvláštních senátech soudů v Kambodži.

**Mgr. Katarína Hukelová:** Vyštudovala PF BVŠP v Bratislave. Po skončení štúdií pracovala ako advokátska koncipientka a neskôr ako právnička v mimovládnom sektore. V súčasnosti pôsobí na Ministerstve spravodlivosti SR.

**Bc. Petr Pospíšil:** Petr studuje práva a evropská studia na UK. Ve středu jeho zájmu jsou mezinárodní trestní právo, lidská práva, institucionální a bezpečnostní otázky EU. Působí jako redaktor informačního portálu Euroskop.

**Mgr. Nikola Klímová:** Vystudovala mezinárodní vztahy na FSV UK a nyní studuje právo na PF UK. Zajímá se o mezinárodní trestní právo, investiční arbitráž a lidská práva. Působila jako stážistka u Zvláštních senátů soudů v Kambodži.

**Michaela Daňková:** Michaela studuje na PrF MU. V rámci studia strávila jeden semestr na Aberystwyth univerzitě ve Walesu. Zajímá se o mezinárodní humanitární právo a právo duševního vlastnictví.

## 2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:



Mgr. Bc. Monika Hanych:

Monika je doktorandkou na PrF MU, vystudovala i žurnalistiku a sociologii na FSS MU. Zaměřuje se na mediální právo, lidská práva a technologie. Nyní hostuje na Tilburg Institute for Law, Tech & Society v Nizozemsku, kde zároveň studuje LLM v oboru lidských práv.

Mgr. Hubert Smekal, Ph.D.



Hubert vystudoval právo a evropskou integraci, působí na FSS MU. Akademický rok 2010-2011 strávil jako držitel Fulbrightova stipendia výzkumem judicializace na UC Berkeley. V létě přednáší na Shandong Uni v Číně; člen Rady vlády pro lidská práva.

Stážisté:

**Mgr. Lenka Vavrušová:** Lenka vystudovala právo na Právnické fakultě MU. Zde pokračuje v doktorském studiu ústavního práva a působí jako asistentka soudce Nejvyššího soudu.

**Tereza Bártová:** Tereza vystudovala PF UK. Dříve pracovala v Organizaci pro pomoc uprchlíkům, v současnosti působí jako právní koncipientka a zaměřuje se na ochranu lidských práv, azylové a cizinecké právo.

**Michal Kubica:** Michal studuje magisterský studijní obor na PF MU, v současné době je ve druhém ročníku. Dlouhodobě se zajímá o systém ochrany lidských práv především v evropském kontextu.

### 3) Mezinárodní politika, byznys a LP

#### Vedoucí sekce:



Mgr. Lukáš Hoder LL.M.

Vystudoval právo a mezinárodní vztahy na Masarykově univerzitě v Brně a jako Fulbright Scholar studoval mezinárodní právo na Georgetown University (LL.M.) ve Washingtonu, DC. Působí v advokacii. Je autorem monografie *Transatlantické vztahy v době krize* (MUNI Press 2009) a textů na mezinárodněprávní a lidskoprávní témata.

#### Stážisté:

**Martin Pracný:** Martin je studentem magisterského oboru právo a právní věda na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Strávil rok na zahraničním pobytu v polské Poznani a zajímá se především o stav demokracie a situaci dodržování lidských práv v Polsku a v ostatních postkomunistických státech Evropy.

**Nela Černotová:** Nela studuje právo na PF UK a zajímá se o mezinárodní právo a ochranu lidských práv. Strávila jeden semestr na univerzitě v Mexiku, kde absolvovala stáž na velvyslanectví ČR. Stážuje také na MZV ČR.

### 4) Česká republika a lidská práva

#### Vedoucí sekce:



Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na PrF MU a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, na ESLP a u VOP. Působí na NSS jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

#### Stážisté:

**Mgr. Barbora Antonovičová:** Barbora vystudovala PrF MU. Nyní pracuje jako právnička v Kanceláři veřejného ochránce práv, kde se zabývá právy osob se zdravotním postižením. Zajímá se také o dění v zahraniční politice. Mimo odborné aktivity má ráda angličtinu a plavání.

**Lukáš Novák:** Lukáš je studentem mezinárodních vztahů a evropských studií na Fakultě sociálních studií MU a magisterského oboru právo na Právnické fakultě MU. Zaujímá se především o ochranu lidských práv a problematiku demokratického deficitu v EU.

**Kristýna Šulková:** Kristýna studuje druhým rokem magisterský obor právo na Právnické fakultě v Olomouci. V rámci lidských práv ji nejvíce zajímá svoboda projevu a prozařování lidskoprávní problematiky do jiných právních odvětví, jako je rodinné či medicínské právo.

[www.centrumlidskaprava.cz](http://www.centrumlidskaprava.cz)